

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

SCB

Statistiska centralbyrån

Statistics Sweden

Ur innehållet:

Tillväxten avtog 2012sid 3

BNP-tillväxten mattades av under 2012 och för helåret var tillväxten 0,8 procent. Det står i skarp kontrast till året innan då ekonomin fortfarande befann sig i en återhämtningsfas efter finanskrisen och tillväxten var 3,7 procent. Fjärde kvartalet steg BNP med 1,4 procent, mätt över fyra kvartal och kalenderkorrigerad. Hushållskonsumtionen stod för lejonparten. En kraftig lageravveckling höll tillbaka BNP-tillväxten med 1,5 procentenheter.

God konsumtionstillväxt drivkraft i ekonominsid 8

Efter två kvartal med svag konsumtionstillväxt skruvade hushållen upp tempot fjärde kvartalet och ökade konsumtionen med 0,9 procent, säsongrensad och från kvartalet innan. Hushållskonsumtionen var den starkaste drivkraften bakom den ekonomiska tillväxten fjärde kvartalet. Det var framförallt ökade bostadsutgifter och konsumtion utomlands som låg bakom uppgången.

Arbetsmarknaden stod emot oron.....sid 17

Varslen på arbetsmarknaden tilltog i inledningen av fjärde kvartalet vilket spädde på osäkerheten. Den relativa arbetslösheten fortsatte att stiga om än i långsammare takt än föregående kvartal och uppgick till 8,1 procent säsongrensad och från tredje kvartalet. Antalet sysselsatta steg fortfarande svagt fjärde kvartalet även om ökningstakten dämpades något från föregående kvartal.

Nummer 1•2013

Innehåll

Sammanfattning	3
Internationell utblick.....	4
Export och import	5
Konsumtion.....	8
Investeringar	11
Näringsliv	13
Arbetsmarknad.....	17
Regional matchning	20
Multifaktorproduktivitet	23
Summary	26

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Hitta statistik, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

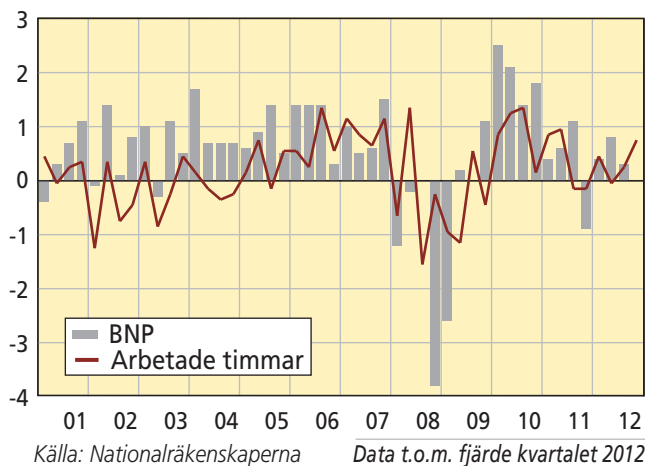
Tillväxten avtog 2012

BNP-tillväxten mattades av under 2012 och för helåret var tillväxten 0,8 procent. Det står i skarp kontrast till året innan då ekonomin fortfarande befann sig i en återhämtningsfas efter finanskrisen och tillväxten var 3,7 procent. Fjärde kvartalet steg BNP med 1,4 procent, mätt över fyra kvartal och kalenderkorrigerad. Hushållskonsumtionen stod för lejonparten. En kraftig lageravveckling höll tillbaka BNP-tillväxten med 1,5 procentenheter.

Fjärde kvartalet var den svenska BNP-tillväxten oförändrad, säsongrensad och jämförd med tredje kvartalet. Det innebär en stagnation jämfört med de tre senaste kvartalen då ökningstakten var 0,4, 0,8 respektive 0,3 procent. Trots detta stod sig den svenska ekonomin väl i internationell jämförelse. Fjölårets sista kvartal sjönk BNP i OECD-länderna med 0,2 procent säsongrensad och jämförd med kvartalet innan och tillväxten i euroområdet backade med 0,6 procent, där BNP i stora ekonomier såsom Tyskland och Frankrike krympte.

Bruttonationalprodukten (BNP) samt arbetade timmar i hela ekonomin

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensad BNP och arbetade timmar

Den internationella konjunkturedgången tilltog i styrka mot slutet av 2012. Fjärde kvartalet strävade Europa i motvind där flera länder drogs med vikande tillväxt. Samtidigt bromsade BNP-tillväxten i USA in kraftigt, framförallt på grund av tillfälliga faktorer, vilket talar för att det fortfarande finns kraft kvar i den amerikanska återhämtningen. Utvecklingen i Asien var något bättre där Kinas ekonomiska tillväxt, trots avmattning, fortfarande står i särklass bland världens större ekonomier.

I Sverige backade varuexporten rejält vilket delvis kompensades av en ökad tjänsteexport. Jämfört med det mycket svaga fjärde kvartalet 2011 var den totala exporten oföränd-

rad medan importen minskade, vilket medförde att nettoexporten lämnade ett positivt bidrag till BNP-tillväxten med 0,5 procentenheter. Efter den senaste tidens svaga exportutveckling pekar framåtblickande indikatorer på en förbättring framöver.

Produktionen inom näringslivet minskade svagt fjärde kvartalet jämfört med föregående kvartal, framförallt inom industrin. Tjänsteproduktionen fortsatte att öka och även byggproduktionen utvecklades väl. Produktiviteten var dock svag för hela näringslivet och minskade påtagligt inom de varuproducerande branscherna. Näringslivets utveckling som helhet var svag fjärde kvartalet men även här visar flera indikatorer på en ljusning framöver. Någon uppgång har dock ännu inte realiserats i utfallsdata.

Efter två kvartal med svag konsumtionstillväxt skruvade hushållen upp tempot fjärde kvartalet och ökade konsumtionen med 0,9 procent, säsongrensat och från kvartalet innan. Hushållskonsumtionen var den starkaste drivkraften bakom den ekonomiska tillväxten med ett bidrag på 0,9 procentenheter i årstakt. Fjärde kvartalet var förutsättningarna övervägande goda för hushållen, där bland annat inkomstökningar och låga bolåneräntor gav stöd till konsumtionsutvecklingen, medan en hög sparkvot indikerade att hushållen samtidigt prioriterade överskott i hushållsbudgeten.

De fasta bruttoinvesteringarna avslutade året starkt efter en nedgång tredje kvartalet. Uppsvinget i investeringsaktiviteten leddes av övriga bygg- och anläggningar och maskiner, medan bostadsinvesteringarna återigen agerade sänke. Ett orosmoln för bostadsinvesteringarna framöver är den svaga bygglovsstatistiken. De totala bruttoinvesteringarna drogs ned av en kraftig lageravveckling som höll tillbaka BNP-tillväxten med 1,5 procentenheter.

Varslen på arbetsmarknaden tilltog i inledningen av fjärde kvartalet vilket spädde på osäkerheten. Den relativa arbetslösheten fortsatte att stiga om än i långsammare takt än föregående kvartal och uppgick till 8,1 procent säsongrensat och från tredje kvartalet. Antalet sysselsatta steg fortfarande svagt fjärde kvartalet även om ökningstakten dämpades något från föregående kvartal.

Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv bjuder även på två temaartiklar. Den första artikeln är en studie om regional matchning på arbetsmarknaden som bygger på analys av den så kallade Beveridgekurvan, vilken visar sambandet mellan lediga jobb och arbetssökande i relation till arbetskraften. I den andra temaartikeln studeras den svenska multifaktorproduktiviteten – ett mått på den tekniska utvecklingen i näringslivet.

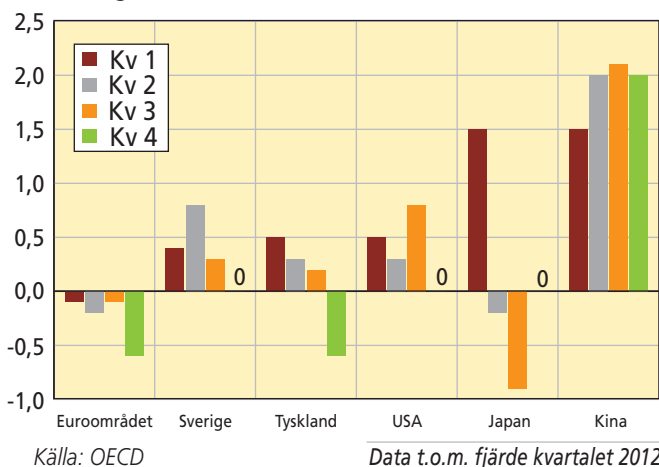
Svagare tillväxt i världsekonomin

Den internationella konjunkturedgången tilltog i styrka mot slutet av 2012, men vissa strimmor av ljus finns för den globala ekonomin efter kvartalets utgång. Europa strävade i motvind och i de flesta EU-länderna sjönk BNP. Den ekonomiska tillväxten i USA utplånades närmast fjärde kvartalet, dock framförallt på grund av tillfälliga faktorer, vilket talar för att det fortfarande finns kraft kvar i den amerikanska återhämtningen. Utvecklingen i Asien var något bättre där BNP i Japan i stort sett var oförändrad fjärde kvartalet, efter två kvartal med minskad BNP och tillväxten i Kina höll uppe tempot.

Den globala ekonomiska försvagningen fortsatte fjärde kvartalet. OECD-ländernas samlade BNP minskade med 0,2 procent från kvartalet innan. Den svenska ekonomin har dock visat en stark motståndskraft mot problemen i Europa och nolltillväxten fjärde kvartalet står sig väl i jämförelse med utvecklingen i omvärlden. Den svenska ekonomin är dock starkt beroende av hur efterfrågan från omvärlden utvecklas och i takt med att lågkonjunkturer har brett ut sig till flera av Sveriges viktigaste handelspartners har även Sverige påverkats negativt.

BNP-tillväxt

Procentuell förändring från föregående kvartal, säsongrensade värden

Problemen fördjupas i Europa

Nedgången i euroområdet accelererade fjärde kvartalet med en negativ BNP-tillväxt på 0,6 procent fjärde kvartalet, säsongrensat och från kvartalet innan. Det var framförallt den inhemska efterfrågan i euroländerna som påverkade BNP negativt med nedgångar för både hushållskonsumtionen och de fasta bruttoinvesteringarna.

Det var femte kvartalet i rad med negativ BNP-tillväxt i euroområdet, där de problemtyngda länderna i södra Europa sedan länge har brottats med recession. Tendensen fjärde kvartalet var att tillväxten vände ned för allt fler centraleuropeiska länder. Nederländerna drogs ned i recession, definie-

rad som två kvartal i rad med negativ BNP-tillväxt, men mer oroande var att Europas två största ekonomier, Tyskland och Frankrike, drabbades av fallande BNP på 0,6 respektive 0,3 procent. Det var främst en minskad efterfrågan från omvärlden som drog ner den exportberoende tyska ekonomin fjärde kvartalet. Den ekonomiska tillväxten vände ned även i våra grannländer Danmark och Finland efter en paus i nedgången under tredje kvartalet, medan Norge fortfarande står starkt med en BNP-ökning på 0,4 procent från kvartalet innan.

Trots en viss återhämtning efter fjärde kvartalets utgång är utsikterna från ledande indikatorer såsom inköpschefsindex svaga för euroområdet. Tyskland visade dock indikationer på återhämtning där indexet kröp över det neutrala 50-strecket i februari vilket indikerar tillväxt.

Neddragningar i försvaret tyngde USA

BNP-tillväxten i USA stagnerade fjärde kvartalet med en marginell ökning på 0,1 procent, enligt amerikansk standardredovisning där den säsongrensade kvartalsutvecklingen räknas upp till årstakt. Det svaga utfallet berodde främst på poster av tillfällig karaktär och tillväxten sänktes främst av kraftiga neddragningar i försvarsutgifterna. Även lagren drogs ned till följd av produktionsstörningar efter orkanen Sandy som slog till mot nordöstra USA i oktober och orsakade omfattande skada i landets mest tätbefolkade område. Bra drag i den inhemska efterfrågan var en ljuspunkt för den konsumtionstunga amerikanska ekonomin, där hushållskonsumtionen ökade snabbare än tidigare och de fasta bruttoinvesteringarna vände upp.

Robust tillväxt i Kina

Kinas ekonomiska tillväxt är fortfarande i särklass bland världens större ekonomier. Tillväxten för helåret på 7,8 procent var visserligen den svagaste på 13 år men var bättre än Kinas långsiktiga tillväxtmål på 7,5 procent på årsbasis. Det var framförallt en svagare tillväxt första kvartalet som drog ned helåret och den säsongrensade tillväxten har varit stabil kring 2 procent de tre senaste kvartalen. En lugnare tillväxtfas för Kina kan också innebära att inflationstrycket i den kinesiska ekonomin dämpas och behovet av åtstramningar reduceras.

Japans BNP var närmast oförändrad från tredje till fjärde kvartalet, vilket innebar en viss ljusning efter två kvartal i rad med krympande ekonomi. Det som utmärkte sig var framförallt en svag export, medan den inhemska efterfrågan ökade något, bland annat genom ökad hushållskonsumtion. Japan har annonserat att en mer expansiv finanspolitik nu väntar, samt nya grepp i penningpolitiken för att få mer fart i ekonomin.

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

Export och import

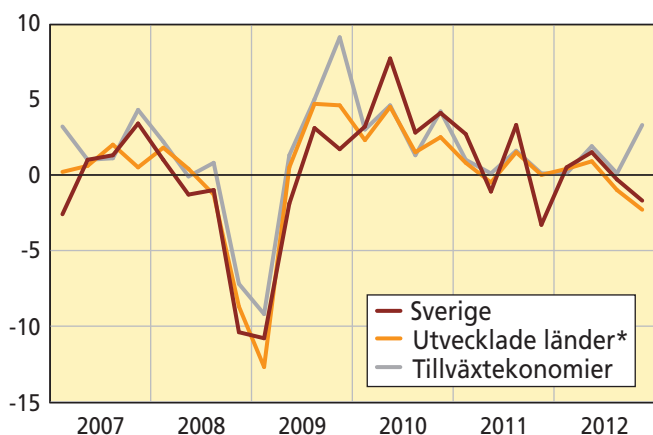
Sjunkande handel i industriländerna

Under fjärde kvartalet 2012 var konjunkturen i Europa mycket svag och handeln mellan länderna minskade. Även i USA och Japan sjönk handelsvolymerna och industriländernas samlade varuexport minskade kraftigt. I Sverige backade varuexporten rejält men kompenseras delvis av en ökad tjänsteexport. Jämfört med det mycket svaga fjärde kvartalet 2011 var den totala exporten oförändrad medan importen minskade, vilket medförde att nettoexporten lämnade ett positivt bidrag till BNP-tillväxten. Efter den senaste tidens svaga exportutveckling pekar flera indikatorer på en förbättring framöver.

Fjärde kvartalet 2012 var konjunkturen i många industriländer svag med sjunkande BNP i Europa samt svag tillväxt i Japan och USA. Detta påverkade världshandeln negativt vilket syns i nederländska CPB:s World Trade Monitor, som visar en starkt minskad handelsvolym i euroområdet och en viss nedgång även i USA. Den japanska handeln backade dessutom kraftigt och sammantaget sjönk de utvecklade industriländernas export med 2,3 procent, säsongrensad och jämfört med tredje kvartalet. I tillväxtländerna vände handeln däremot upp rejält efter dämpningen under tredje kvartalet, vilket gjorde att världshandeln totalt sett fortsatte att växa. Bakom uppgången låg främst en mycket stark utveckling i Asien.

Global varuexport

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna och CPB

* En term som IMF använder för att beskriva utvecklade länder "advanced economies". De karaktäriseras av en hög nivå på BNP/capita samt en hög grad av industrialisering.

I Sverige sjönk varuexporten fjärde kvartalet med 1,7 procent, säsongrensad och jämfört med föregående kvartal. Det är givetvis ett svagt utfall men står sig ändå väl jämfört med övriga utvecklade industriländer. Den lägre varuexporten kompenseras av att tjänsteexporten, vars tillväxttakt dämpades under tredje kvartalet, stärktes och noterades för en uppgång på 0,9 procent. Detta gjorde att nedgången för Sveriges totala export stannade på 0,9 procent.

Export av varor respektive tjänster

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

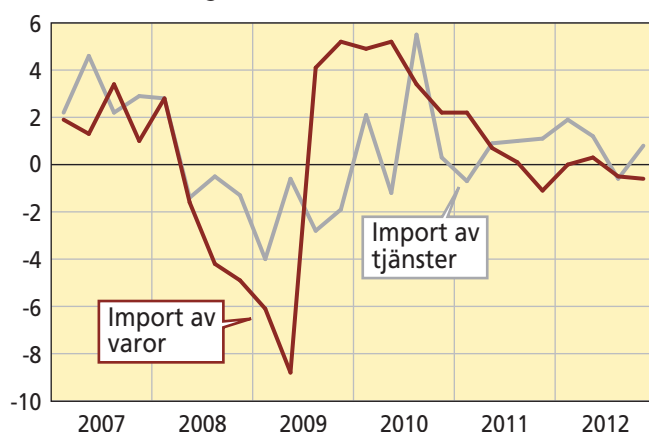
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Importen minskade med modesta 0,2 procent, korrigerad för säsongvariationer och från kvartalet innan, vilket gjorde att utrikeshandeln sammantaget lämnade ett negativt bidrag till den kvartalsvisa BNP-utvecklingen. Mönstret var det samma som för exporten med en minskad varuimport och en ökad tjänsteimport. Varuimporten har sjunkit två kvartal i rad vilket sannolikt förklaras av den minskade industriproduktionen, eftersom en stor del av de importerade varorna används som insatsvaror inom industrin. Även tjänsteimporten sjönk under det tredje kvartalet men återhämtades igen under det fjärde.

Import av varor respektive tjänster

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Svag exporttillväxt 2012

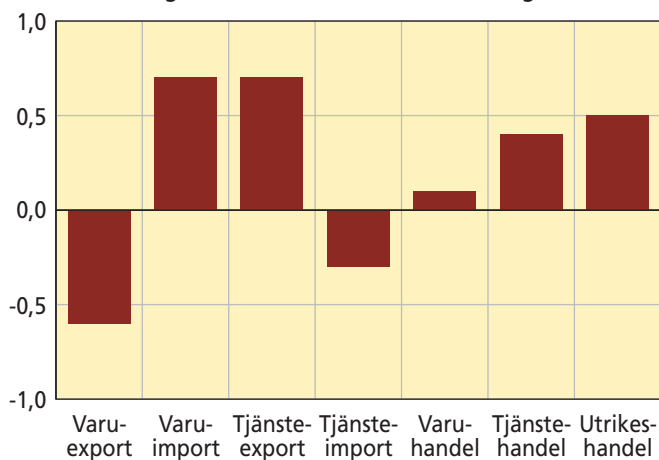
Den svaga utvecklingen fjärde kvartalet gjorde att den svenska exporttillväxten efter ett par goda år saktade in rejält 2012. Volymökningen från 2011 blev måttliga 0,7 procent, vilket är en tydlig dämpning jämfört med föregående års 7,1 procent. Orsaken är en kraftigt försvagad varuexport

som sjönk med 0,7 procent, medan tjänsteexporten fortsatte att öka och till och uppvisade en stegrad tillväxttakt. Säsongrensade data visar att varuexportens utveckling under året var tudelad. Efter den kraftiga nedgången under fjärde kvartalet 2011 kom en återhämtning under första halvåret 2012 men andra halvåret började varuexporten på nytt att sjunka och var fjärde kvartalet tillbaka på nivån från ett år tidigare. Även tjänsteexporten gick tillbaka ordentligt under fjärde kvartalet 2011 men återhämtades starkt 2012 och fortsatte att växa under hela året.

Tjänstehandeln drog upp BNP-tillväxten

Fjärde kvartalet 2012 var exporten oförändrad jämförd med motsvarande kvartal föregående år. Importen var 1,1 procent lägre vilket gjorde att exportnettot lämnade ett positivt bidrag på 0,5 procentenheter till BNP-tillväxten i årstakt. Det var framför allt tjänstehandeln som drog upp tillväxten med en uppgång för tjänsteexporten på 4,4 procent. Flertalet av de stora produktgrupperna ökade och de största bidragen kom från merchanting och uthyrnings- och leasingtjänster där exporten steg med 19 respektive 26 procent på årsbasis. Exporten av företagstjänster gick överlag bra med stora uppgångar även för huvudkontorstjänster samt arkitekt- och tekniska konsulttjänster. Även exporten av resevaluta ökade starkt. Uppgången motverkades främst av en nedgång för exporten av datakonsulttjänster på 18 procent. Även tjänsteimporten steg, men inte i lika hög takt som exporten. Uppgången var 2,2 procent vilket innebar att tjänstehandeln sammantaget lämnade ett positivt bidrag på 0,4 procentenheter till BNP-tillväxten. Bakom den ökade importen av tjänster låg främst den största gruppen resevaluta som steg med 11 procent. Inom den näst största gruppen huvudkontorstjänster ökade importen med 10 procent. Uppgången motverkades främst av en minskad import av reklamtjänster.

Bidrag i procentenheter till förändring i BNP
Förändring från motsvarande kvartal föregående år.

Källa: Nationalräkenskaperna

Data för fjärde kvartalet 2012

Varuhandeln gav ett marginellt positivt bidrag till BNP-tillväxten eftersom importen sjönk mer än exporten. Nedgången på 2,3 procent berodde i första hand på minskad import av motorfordon och maskiner samt stål och metall. Importen av petroleumprodukter ökade däremot, framför

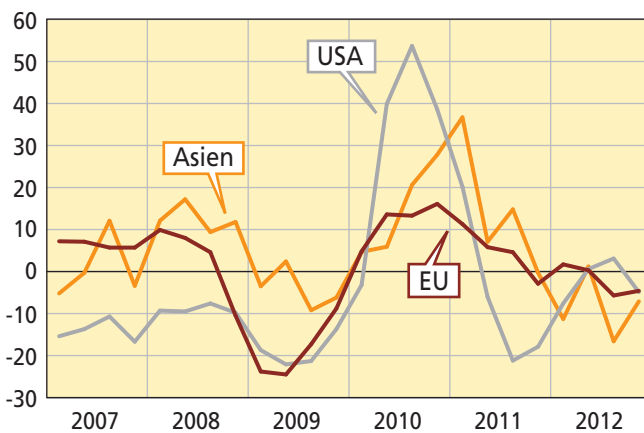
allt i raffinerad form men även som råvara. Varuexporten sjönk med 1,9 procent till följd av stora nedgångar inom flera investeringsvarubranscher. Allra sämst gick exporten av motorfordon som backade med hela 22 procent. Även den största varugruppen övriga maskiner gick riktigt svagt med en nedgång på 15 procent och exporten av elapparat sjönk med 10 procent. Petroleumprodukterna fortsatte däremot att gå bra och ökade med 16 procent. Efter en svag utveckling tidigare under året kom även ett lyft för exporten av elektronikvaror som steg med 9 procent.

Bakslag för exporten till USA

Under det fjärde kvartalet utvecklades varuexporten svagt till de flesta länder. Försäljningen till EU-länderna fortsatte i årstakt att sjunka i ungefär samma takt som föregående kvartal med en nedgång på 5 procent i löpande priser. Efter två kvartal med uppgång drabbades exporten till USA av ett bakslag och sjönk även den med 5 procent. För Asien bromsades den kraftiga nedgången under tredje kvartalet upp något men årstakten var fortsatt svag med en nedgång på 7 procent. Bland våra större handelspartners var det framför allt Frankrike och Tyskland som tyngde med nedgångar på 12 respektive 10 procent, medan exporten till Storbritannien, Nederländerna och Norge fortsatte att växa. Till våra övriga nordiska grannländer Danmark och Finland var utvecklingen över fyra kvartal fortsatt negativ, men klart bättre än under det förra kvartalet. Efter en hygglig utveckling under tredje kvartalet försvagades däremot exporten till de baltiska länderna betydligt.

Svensk varuexport

Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Löpande priser

Källa: Utrikeshandelstatistiken

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Även för importen var nedgången bred med minskad införsel från de flesta länder. Det enda undantaget bland våra större handelspartners var Nederländerna varifrån importen ökade marginellt. Precis som för exporten var det Tyskland som var det största sänknet med en nedgång på 12 procent och även importen från övriga euroländer fortsatte att sjunka. Importen från USA byttes, precis som exporten, från en uppgång under det tredje kvartalet till en nedgång under det fjärde och importen från Asien sjönk betydligt snabbare än föregående kvartal. Importen från Norge backade med

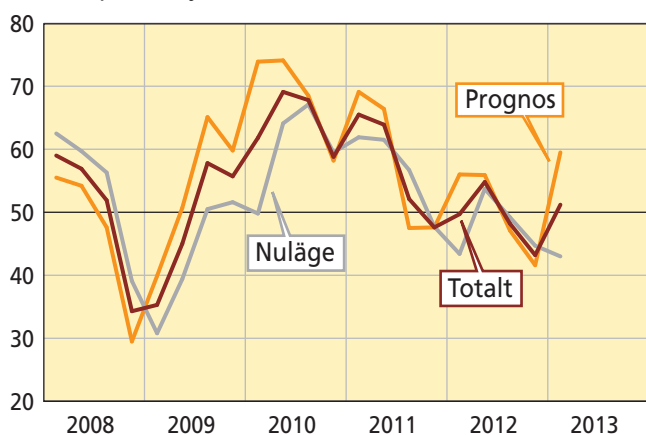
2 procent och från Finland och Danmark noterades nedgångar på 9 procent.

Optimistiska exportchefer

Sett över helåret 2012 sjönk som sagt varuexporten till följd av svag utveckling under andra halvåret. Den största anledningen till nedgången var svag försäljning till det krisande euroområdet samt Asien. Efter den kraftiga försvagningen under hösten och vintern ser dock utsikterna för exporten något ljusare ut inför våren. I februari visade konjunkturbarometern att orderingången från exportmarknaden stabiliserats och inköpschefsindex visade på starkt efterfrågan från exportmarknaden. Bilden stöds delvis av SCB:s orderingsstatistik som visar att orderingången från exportmarknaden stabiliserades efter halvårsskiftet 2012 och mot slutet av året stärktes något. 2013 inleddes visserligen med ett visst bakslag i januari efter den kraftiga uppgången i december, men mätt över en något längre period var utvecklingen fortsatt positiv med en uppgång för exportorderingången på 0,7 procent mellan de två senaste tremånadersperioderna.

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: SCB/Business Sweden

Data t.o.m. första kvartalet 2013

Exportchefsindex (EMI) för första kvartalet visar dessutom att exportcheferna har blivit betydligt muntrare de senaste månaderna. Index stärktes betydligt från fjärde kvartalet och är tillbaka på en nivå som indikerar tillväxt. Nuläget är dock fortsatt svagt och anledningen till förbättringen är att framtidstron har stärkts avsevärt. Det framåtblickande delindexet EMI prognos förbättrades mycket kraftigt och noterades för det högsta värdet sedan andra kvartalet 2011. Resultaten tyder på en starkt ökad efterfrågan från flera regioner vilket förväntas innebära en rejäl skjuts för exporten framåt våren. Det är framför allt i Asien som efterfrågan väntas öka men även i Nordamerika tror man på en tydlig förstärkning. Exportcheferna tror också på ett trendbrott i Europa med en rejäl förbättring i Central- och Östeuropa samt en stabilisering i Västeuropa.

Utrikeshandeln 2012

Under första halvåret 2012 återhämtade exporten större delen av det kraftiga fallet från fjärde kvartalet 2011. Efter halvårsskiftet kom dock en tydlig försvagning för varuexporten som sjönk tillbaka ordentligt. Även tjänsteexporten försvagades något men fortsatte att växa året ut. Mönstret var liknande för importen men där var svängningarna inte lika stora. Sett över hela året ökade exporten med 0,7 procent från 2011 medan importen sjönk med marginella 0,1 procent. Utvecklingen skiljer mycket mot de två föregående åren i avsikten att tjänsterna gick starkare än varorna. Tjänstehandeln drog upp såväl exporten som importen medan varuhandeln var svag och minskade på både export- och importsidan.

Export och import av varor och tjänster

Volymförändring jämfört med föregående år, procent

	2010	2011	2012
Export av varor och tjänster	11,4	7,1	0,7
Varor	15,0	8,9	-0,7
Tjänster	3,9	2,8	4,2
Import av varor och tjänster	12,0	6,3	-0,1
Varor	16,5	7,5	-1,5
Tjänster	1,2	3,1	4,1

Källa: Nationalräkenskaperna

Kontaktperson: Thomas Bjurenvall, 08-506 945 74

God konsumtionstillväxt drivkraft i ekonomin

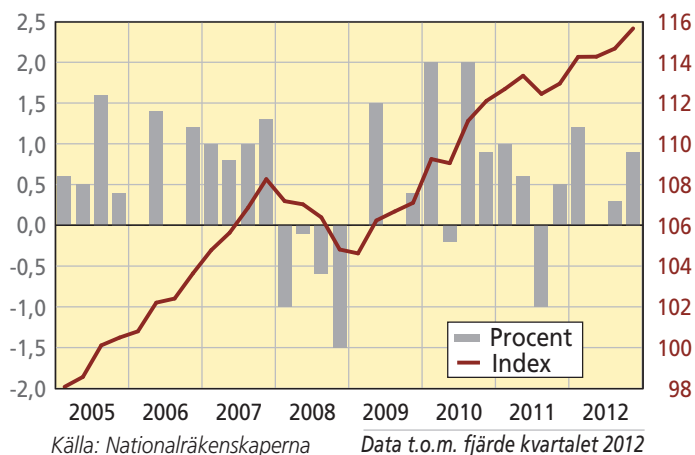
Efter två kvartal med svag konsumtionstillväxt skruvade hushållen upp tempot fjärde kvartalet och ökade konsumtionen med 0,9 procent, säsongrensat och från kvartalet innan. Hushållskonsumtionen var den starkaste drivkraften bakom den ekonomiska tillväxten fjärde kvartalet med ett bidrag på 0,9 procentenheter. Hushållen står i något av en särställning i ekonomin för närvarande, där bland annat goda inkomstökningar gav stöd till konsumtionsutvecklingen, medan en hög sparkvot indikerade att hushållen samtidigt prioriterade överskott i hushållsbudgeten.

Farten i hushållskonsumtionen tilltog fjärde kvartalet och korrekterat för säsongvariationer steg hushållens konsumtionsutgifter med 0,9 procent jämfört med föregående kvartal. Det innebar ett taktomslag från stagnationen andra kvartalet med en oförändrad konsumtion från kvartalet innan och den påföljande modesta tillväxten tredje kvartalet med en ökning på 0,3 procent. Konsumtionsökningen mellan tredje och fjärde kvartalet var den näst högsta sedan slutet på 2010 och innebar ny fart för hushållskonsumtionen.

Att ökningstakten för hushållskonsumtionen accelererade fjärde kvartalet kan förklaras av att hushållens finansiella ställning är stark för tillfället, där goda inkomstökningar och lägre räntor genererade ett ökat utrymme i hushållens budget. En börsuppgång under kvartalet påverkade också hushållens förmögenhet positivt vilket brukar korrelera positivt med benägenheten att konsumera.

Hushållens konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från föregående kvartal samt index 2005=100. Säsongrensade kvartalsvärden

Mätt i årstakt ökade den faktiska hushållskonsumtionen 1,8 procent fjärde kvartalet, jämfört med samma kvartal året innan. Det är en snabbare ökningstakt jämfört med de två föregående kvartalen men sett över en längre tidsperiod var konsumtionstillväxten mätt över fyra kvartal något lägre än den genomsnittliga ökningstakten sedan år 2000 på 2,3

procent. Hushållskonsumtionen svarade dock för en stor del av den ekonomiska utvecklingen fjärde kvartalet och var den starkaste positiva drivkraften bakom den faktiska BNP-tillväxten med ett bidrag på 0,9 procentenheter.

Blandade signaler från hushållen

För de flesta varugrupper var konsumtionen högre fjärde kvartalet än motsvarande kvartal året innan, och endast två poster drog ner konsumtionen totalt. Den relativt goda konsumtionstillväxten fjärde kvartalet förklarades dock till hälften av ökade boendekostnader som steg med 3,3 procent från samma kvartal året innan. Förklaringen till de ökade boendeutgifterna var framförallt det kalla vädret, vilket bidrog till att pressa upp hushållens uppvärmningskostnader. Utgifter för boende är en ofrivillig kostnad för hushållen och en betydande del av konsumtionsuppgången berodde därmed på utgifter som hushållen inte fritt disponerar. Uppgången reflekterade därmed inte nödvändigtvis någon motsvarande ökning i hushållens konsumtionsbenägenhet. Vid ett sådant resonemang bör det dock även beaktas att om boendekostnaderna vore lägre skulle det även påverkat hushållens efterfrågan på andra varugrupper positivt.

Hushållens konsumtion fjärde kvartalet 2012

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 4 11, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	28,0	3,3	0,9
Transporter	13,0	-3,3	-0,4
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,3	1,3	0,2
Rekreation och kultur	12,0	3,9	0,4
Övriga varor och tjänster	11,0	2,7	0,3
Möbler m.m.	5,7	2,5	0,1
Restauranger, hotell	5,1	4,1	0,2
Kläder och skor	5,0	0,0	0,0
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,8	-0,5	0,0
Post och telekommunikationer	3,3	1,7	0,1
Hälsö- och sjukvård	3,1	1,2	0,0
Utbildning	0,3	3,1	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	4,7	11,2	0,5
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-7,2	-8,8	-0,4
Hushållens totala konsumtion	100,0	1,8	1,8

Källa: Nationalräkenskaperna

Samtidigt valde hushållen att spendera mer på fritid- och nöjesrelaterade varor och tjänster som ofta prioriteras bort när efterfrågan dalar. Utgifter för rekreation och kultur var en av varugrupperna som ökade kraftigast med 3,9 procent, jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Posten drivs normalt av kraftiga volymökningar från inköp av hemelektronik, men dessa dämpades något fjärde kvartalet. Istället svarade uppgångar av andra fritidsvaror för en större del av uppgången där bland annat utgifterna för sportutrust-

ning steg kraftigt till följd av att snön kom tidigt i stora delar av landet. Hushållen spenderade också en större andel på restaurangbesök som steg med 4,1 procent. Även den konjunktürkänsliga möbelhandeln gick relativt bra fjärde kvartalet med en ökning på 2,5 procent från samma kvartal året innan.

De transportrelaterade kostnaderna, som vanligtvis är känsliga för förändringar i hushållens konsumtionsbenägenhet, fortsatte att utvecklas svagt fjärde kvartalet med en minskning på 3,3 procent från samma kvartal året innan. Hushållens kostnader för transport är den näst största utgiftsposten i hushållsbudgeten och drog ner den totala konsumtionsutvecklingen med 0,4 procentenheter. Det var framförallt bilinköpen som sänkte transportkostnaderna med en minskning på 10,5 procent, men även utgifter för drivmedel minskade med 3,3 procent mätt i volym, bland annat till följd av höjda bensinpriser mätt över fyra kvartal.

Antalet nyregistrerade personbilar är ofta en god månatlig indikator på hushållens efterfrågan på bilar, men bland annat till följd av den nya miljöbilsdefinitionen som trädde i kraft vid årsskiftet har sambandet varit svagt de senaste månaderna. Det är endast personbilsregistreringar till hushållen som ligger till grund för hushållskonsumtionen i nationalräkenskaperna. En betydande andel av uppgången i nyregistreringarna fjärde kvartalet berodde dock på att bilhandeln förregistrerade bilar inför senare försäljning till hushållen och dessa medräknas således inte. Då uppgifterna från fordonstatistiken baseras på nyregistreringen kommer följaktligen inte bilar som senare säljs vidare till hushållen framgå av denna statistik, vilket kommer att försvåra bilden även kommande kvartal.

Stark krona eldade på konsumtionen utomlands

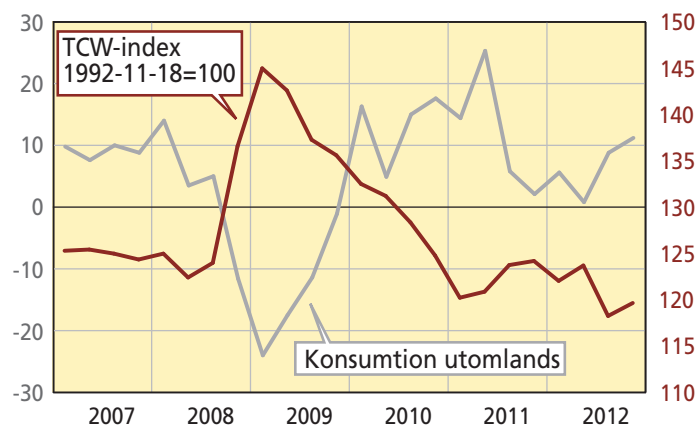
Den varugrupp som ökade kraftigast fjärde kvartalet var dock konsumtionen utomlands som ökade med 11,2 procent, vilket är den största ökningen mätt i årstakt på sex kvartal. Ökningen i utlandskonsumtionen understryks också av ett ökat tryck på charterresor som steg med 6,5 procent fjärde kvartalet. En starkare krona höjer, allt annat lika, hushållens köpkraft utomlands och det finns ett starkt samband mellan dessa förändringar och benägenheten att konsumera varor och tjänster utomlands. De senaste åren har det funnits ett tydligt mönster där perioder med en stark kronutveckling sammanfaller med en stark konsumtionstillväxt utomlands. TCW-index mäter kronans värde mot en korg internationella valutor och om index ökar innebär det att varor köpta i utlandet relativt sett blir billigare för svenska resenärer. Enligt TCW-index steg kronan i värde med 4,4 respektive 3,8 procent tredje och fjärde kvartalet jämfört med motsvarande kvartal året innan, vilket sammanföll med konsumtionsökningen de två senaste kvartalen. Den kraftiga kronförsvagningen under finanskrisen bidrog också till en betydande nedgång i konsumtionen utomlands.

Sett i ett bredare perspektiv fanns det flera faktorer som påverkade hur hushållen disponerade reskassan fjärde kvar-

talet. Att julen i år innehöll flera lediga dagar än året innan bidrog sannolikt att fler valde att förlägga resan till slutet på fjärde kvartalet. En stark inkomstutveckling för hushållen de senaste kvartalen har också påverkat hushållens budgetutrymme och sannolikt också konsumtionsbesluten för denna typ av utgifter.

Hushållens konsumtion utomlands och TCW-index

Procentuell konsumtionsförändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna och Riksbanken

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Förutsättningarna för utländska besökares konsumtion i Sverige bör i många avseenden vara en spegling av svenska hushålls köpkraft utomlands, och kronutvecklingen påverkar således även deras efterfrågan på svenska varor. Trots den starka kronutvecklingen ökade utländska besökares konsumtion i Sverige med 8,8 procent från samma kvartal året innan. En del av förklaringen för det svagare sambandet kan bero på en stark efterfrågan från våra närmsta grannländer där Norge utgör den klart största utlandsmarknaden för Sverige, både i antal registrerade gästnätter men också genom den omfattande gränshandeln, där en stark norsk krona också drar upp efterfrågan.

Om man ser till SCB:s inkvarteringsstatistik minskade antalet utländska hotellnätter något fjärde kvartalet samtidigt som den utländska konsumtionen ökade. Konsumtionen av utländska besökare i nationalräkenskaperna grundas dock framförallt på kontokortsuppgifter, och påverkas således även av gränshandeln samt exempelvis postorder- och internethandel hos svenskregistrerade handlare som betalas med utländska kreditkort och förs därmed också till denna utgiftspost. I nationalräkenskaperna dras dessa utgifter ifrån den totala hushållskonsumtionen som är avsedd att spegla de svenska hushållens konsumtion.

Goda inkomstökningar läggs till sparandet

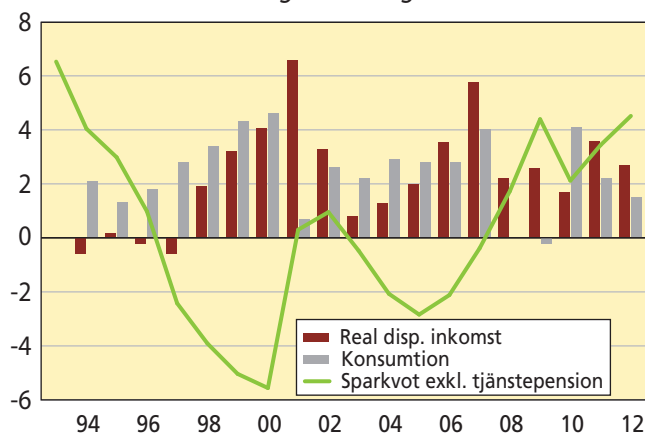
Hushållen står för närvarande i en särställning i ekonomin där goda reala inkomstökningar, låga räntor och finanspolitiska stimulanser såsom skattelättnader på arbete och avdrag för vissa hem- och byggtjänster påverkar hushållen positivt. Det ger på marginalen goda förutsättningar för högre konsumtion på lite längre sikt. Löneökningstakten tilltog fjärde kvartalet då den disponibla inkomsten rensad för inflation steg med 4,8 procent från samma kvartal året innan, vilket

var 1,9 procentenheter högre än motsvarande ökning tredje kvartalet. Den starka inkomstutvecklingen fjärde kvartalet ska dock ses i ljuset av att engångsposter i form av att lönehöjningar inom offentlig sektor utbetalades retroaktivt till hushållen fjärde kvartalet vilket påverkade lönesumman positivt.

Hushållens köpkraft ökade därmed snabbare än konsumtionen för åttonde kvartalet i rad, och konsumtionsökningen på 1,8 procent fjärde kvartalet rymdes gott och väl inom den reala inkomstökningen. Gapet mellan reala löneökningar och hushållskonsumtionen mätt i fasta priser uppgick till 3 procentenheter vilket är det högsta sedan tredje och fjärde kvartalet 2009, mitt i finanskrisens mest turbulenta fas. Det kan tyda på att konsumtionsökningen fjärde kvartalet snarare hölls uppe av ökade inkomster än en högre efterfrågan från hushållssektorn. Med denna bakgrund är det också rimligt med en hög sparkvot som justerad för avsättningar för pensionssparande var marginellt negativ, vilket är ovanligt högt för ett fjärde kvartal.

Hushållens disponibla inkomster, konsumtionsutgifter och sparkvot

Procentuell utveckling från föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2012

Trots att hushållens reallöneökningar har varit relativt goda de senaste två åren har inte konsumtionen ökat i samma utsträckning. Det speglar en viss återhållsamhet hos hushållen som har varit försiktiga med att anstränga sin budget de senaste två åren. För helåret 2012 ökade hushållens reala disponibelinkomst i paritet med årsgenomsnittet de senaste tio åren på 2,7 procent. Trots en genomsnittlig löneökningstakt var konsumtionsökningen under året dämpad på 1,5 procent. Samtidigt ökade hushållens sparande justerat för avsättningar för tjänste- och premiepension till knappt 79 miljarder under 2012, en ökning med 21 miljarder från året innan. Den justerade sparkvoten steg till 4,5 procent, vilket innebär att hushållen avsatte den högsta andelen av sin disponibla inkomst till sparande sedan valutakrisen 1993 då den justerade sparkvoten var 6,5 procent.

Orosmolnen skingras framöver

Konsumtionsbesluten hänger ofta väl samman med hushållens syn på sin egen ekonomi och förväntningarna på framtiden. Att hushållen trots snabbare konsumtionstillväxt

prioriterade ett överskott i hushållsbudgeten fjärde kvartalet kan delvis förklaras av att stämningsslaget försvagades något. Mikroindex¹ låg något under sitt långsiktiga genomsnitt och minskade för varje enskild månad under kvartalet. Ett marginellt negativt indexvärde under december var den lägsta noteringen sedan våren 2009. I takt med ökade varsel under hösten ökade också hushållens oro för att bli av med jobbet relativt kraftigt under kvartalet.

I samband med ljusare signaler från omvärlden spirade dock optimismen igen efter kvartalets utgång, med en relativt kraftig uppgång i Mikroindex medan arbetslöshetsoron dämpades. Det var framförallt hushållens bedömning av den egna ekonomi om 12 månader som drog upp, men även hushållens syn på köp av kapitalvaror i nuläget förbättrades betydligt.

Hushållens bedömning av egen ekonomi, mikroindex samt bedömning av egen arbetslöshetsrisk

Nettotal, bättre minus sämre

Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. februari 2013

Hushållens konsumtionsutgifter under 2012

Helåret 2012 steg hushållskonsumtionen med 1,5 procent jämfört med året innan. Trots en dämpad konsumtionsutveckling var hushållens konsumtionsutgifter en av de kraftigaste drivkrafterna bakom den ekonomiska tillväxten i den svenska ekonomin. En tydlig tendens under året var att hushållen reagerade på en orolig omvärld genom att agera mer återhållsamt och ett överskott i hushållsbudgeten prioriterades trots relativt goda inkomstökningar. Hushållen ökade istället sparandet som för helåret låg på en historiskt hög nivå.

Under året prioriterade hushållen utlandsresandet och konsumtionen utomlands ökade med 6,6 procent, medan konsumtionen av transportrelaterade kostnader minskade under året i samband med svagare efterfrågan på personbilsmarknaden.

Hushållens konsumtionsutgifter

Volymförändring jämfört med föregående år, procent

	2011	2012
Hushållens konsumtionsutgifter, inkl. HIO	2,1	1,5
Bidrag till BNP, procentenheter	1,0	0,7

Källa: Nationalräkenskaperna

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

¹ Kls Mikroindex ger en bild av hushållens syn på egen ekonomin.

Investeringar

Uppgång för de fasta bruttoinvesteringarna

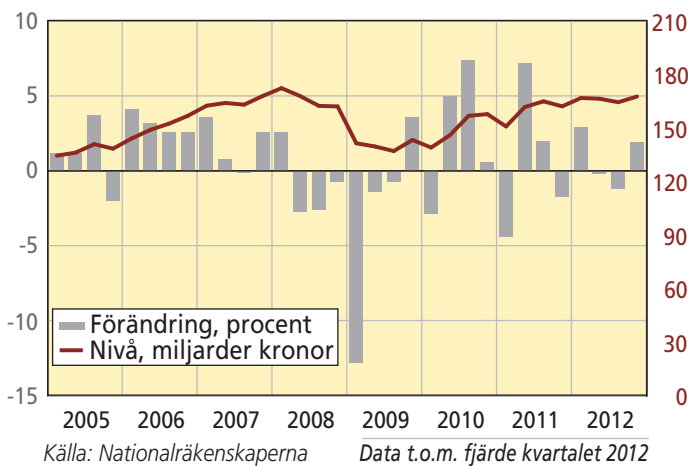
De fasta bruttoinvesteringarna avslutade året starkt efter en nedgång tredje kvartalet. Uppsvinget i investeringsaktiviteten leddes av övriga bygg- och anläggningar och maskiner, medan bostadsinvesteringarna återigen agerade sänke. Ett orosmoln för bostadsinvesteringarna är den svaga bygglovsstatistiken. De totala bruttoinvesteringarna drogs ned av en kraftig lageravveckling som höll tillbaka BNP-tillväxten med 1,5 procentenheter.

De fasta bruttoinvesteringarna vände upp och ökade med 1,9 procent fjärde kvartalet, säsongrensat och jämfört med det tredje. Detta efter att ha sjunkit med reviderade 1,2 procent tredje kvartalet, säsongrensat. Mätt i faktiska värden var de fasta bruttoinvesteringarna 1,8 procent högre än motsvarande kvartal föregående år och bidrog med 0,3 procentenheter till BNP-tillväxten.

Trots återhämtningen fjärde kvartalet ligger de fasta bruttoinvesteringarna mätt i säsongrensade värden fortfarande tre procent lägre än högsta nivån som noterades första kvartalet 2008. Vägen tillbaka efter finanskrisen åren 2008–2009 har således varit lång och utdragen. Det kan jämföras med utvecklingen i samband med IT-kraschen åren 2000–2001 då investeringsnedgången hämtades in på nio kvartal.

Fasta bruttoinvesteringar

Procentuell förändring från föregående kvartal samt nivå i miljarder kronor. Säsongrensade värden

Investeringskvoten högre än det långsiktiga genomsnittet

Åren efter finanskrisen återhämtade sig de fasta bruttoinvesteringarna något snabbare än övriga delar av ekonomin. Investeringskvoten, det vill säga de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, steg till 18,8 procent för helåret 2012, jämfört med 18,4 procent året före. Investeringskvoten i ekonomin var därmed den högsta sedan 2008, då den var 20,0 procent. Den innebär också att investeringskvoten

nu överstiger genomsnittet på 17,6 procent för perioden 1993–2012.

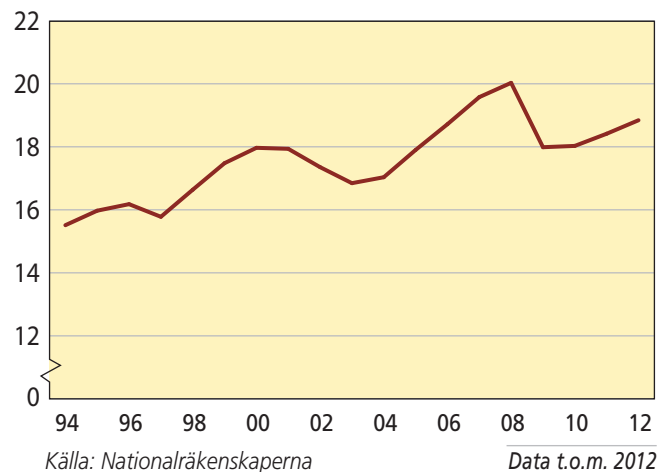
Sett i ett längre perspektiv är de nuvarande nivåerna för investeringskvoten dock inte anmärkningsvärt höga. Under perioden 1980–1991 pendlade investeringskvoten mellan 19 och 23 procent.

Rensad för bostadsinvesteringar, vilka ökade kraftigt 2010 och 2011, visar investeringskvoten en sidledes trend. Bostadsinvesteringarna har således varit en stark drivkraft bakom de fasta bruttoinvesteringarna de senaste 10 åren. Helåret 2012 uppgick kvoten till 15,2 procent, vilket är en tiondels procentenhet lägre än det långsiktiga genomsnittet 1993–2012.

Fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP

Procentuell förändring från föregående år.

Löpande priser

Dämpning efter starkt första kvartal

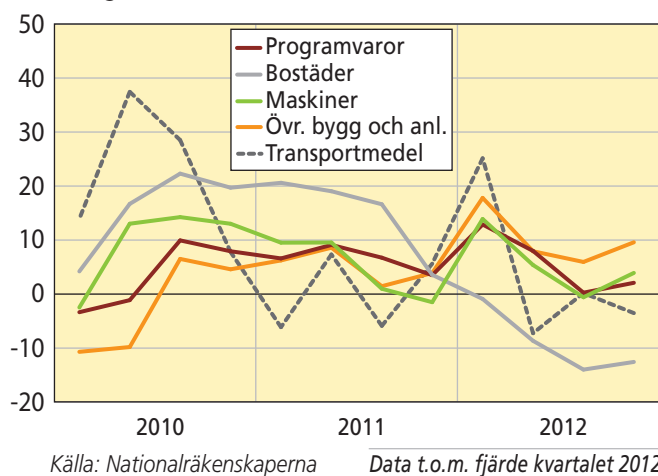
Det gångna året präglades av ett mycket starkt första kvartal då samtliga investeringsobjekt ökade med tvåsiffriga tillväxttal jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Detta följdes av två svagare kvartal, innan investeringsentimentet åter vände uppåt årets sista kvartal. Fjärde kvartalet var det fortsatt övriga bygg- och anläggningsinvesteringar som bidrog mest till de totala fasta bruttoinvesteringarna. Dessa ökade med 9,6 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år och höjde de fasta bruttoinvesteringarna med 2,7 procentenheter. Övriga bygg- och anläggningsinvesteringar lyftes bland annat av fortsatt expansiva väginvesteringar som ökade med 13 procent.

Investeringar för maskiner och inventarier var ett annat draglok som ökade med 3,9 procent och bidrog med 1,2 procentenheter till de totala fasta bruttoinvesteringarna. Anmärkningsvärt fjärde kvartalet var att transporter var den enda investeringstypen som gav ett lägre bidrag till de totala

investeringarna fjärde kvartalet än det tredje. Årets sista kvartal drog transporter och transporttjänster ned de fasta bruttoinvesteringarna med 0,3 procentenheter. Tredje kvartalet gav transporter ett neutralt bidrag.

Fasta bruttoinvesteringar efter kapitaltyp

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år. Faktiska värden

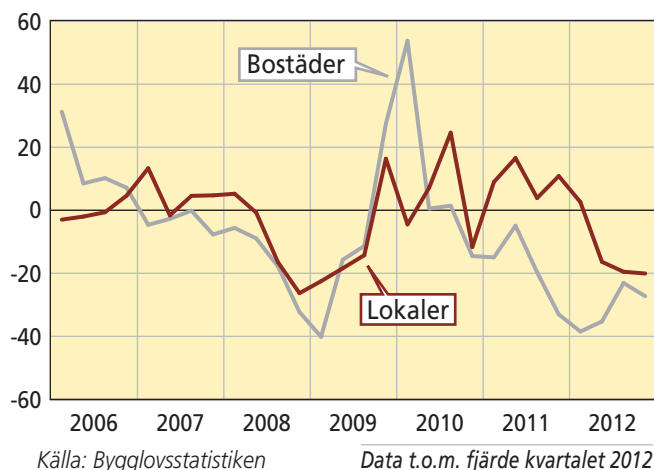
Fortsatt svaga bostadsinvesteringar

Bostadsinvesteringarna ökade åtta kvartal i rad åren 2010–2011 jämfört med motsvarande kvartal året innan. Ett omslag skedde första kvartalet 2012 då bostadsinvesteringarna började sjunka framförallt till följd av en kraftig nedgång för nybyggda småhus. Fjärde kvartalet minskade bostadsinvesteringarna med 12,6 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Däribland sjönk såväl nybyggnation av småhus och flerbostadshus som tillhörande om- och tillbyggnationer.

Utvecklingen av byggloven, en tidig indikator på byggandet, visar en nedåtgående trend för bostäder från och med andra kvartalet 2010, det vill säga knappt två år innan bostadsinvesteringarna började minska. Vändningen ned för lokaler inleddes ett år senare. Fjärde kvartalet 2012 sjönk antalet beviljade bygglov för bostäder och lokaler med 27 respektive 20 procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Om man ser till den totala areautvecklingen för bygglov är nedgången mindre betonad. Även med reservation för att statistiken för de senaste kvartalerna kan vara underskattad på grund av fördröjningseffekter ger denna ingen indikation om en snar förbättring av bostadsinvesteringarna.

Beviljade antal bygglov för bostäder och lokaler

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

Försiktiga investeringsplaner inom industrin

Näringslivets investeringar vände upp och ökade med 1,4 procent fjärde kvartalet jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Det kan jämföras med en nedgång med 2,7 procent tredje kvartalet. Investeringsökningen var störst inom de varuproducerande branscherna som ökade med 7,0 procent. Investeringar inom energi och gruv- och mineralutveckling bidrog starkt till uppgången medan tillverkningsindustrins investeringar backade. Samtidigt minskade tjänstebansernas investeringar med 1,1 procent, jämfört med motsvarande kvartal året innan, där bland annat företagstjänster och parti- och detaljhandel drog ned utvecklingen.

Investeringshumöret inom industrin som helhet ser ut att bli dämpat innevarande år, enligt Investeringsenkäten som publicerades i mars. Industriinvesteringarna väntas sjunka med 1,2 procent 2013 jämfört med 2012. Energibranscherna väntas fortsätta att öka investeringarna, med 14 procent innevarande år, medan gruv- och mineralbranschens investeringar förutses sjunka med 12 procent. Trävaruindustrin, vars verksamhet nära sammanfaller med bostadsinvesteringarna, väntas dra ned investeringarna med 16 procent.

De något försiktiga planerna för industriinvesteringarna sammanfaller med ett lägre kapacitetsutnyttjande i industrin det gångna året. Under 2012 sjönk kapacitetsutnyttjandet inom industrin successivt från 88,3 procent första kvartalet 2012 till 84,5 procent fjärde kvartalet, säsongsgrensat.

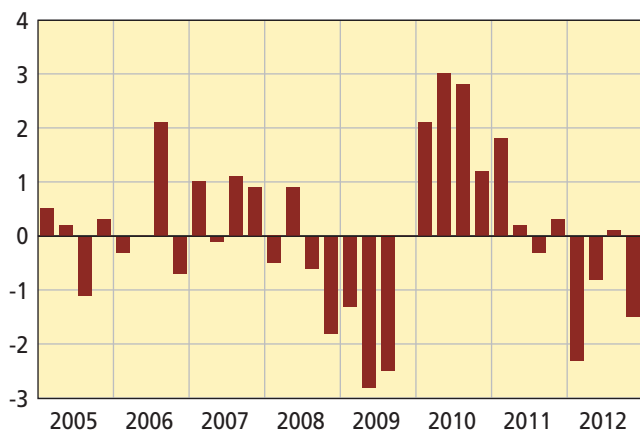
Lagerneddragning höll tillbaka BNP-tillväxten

En lageravveckling drog ned BNP-tillväxten med 1,5 procentenheter fjärde kvartalet. Det var resultatet av en lagerneddragning som var mer omfattande än den neddragning som skedde fjärde kvartalet 2011. Främst var det industri-lagren som drogs ned, men även till stor del handelslagren.

Lagerinvesteringarna var negativa fjärde kvartalet, vilket är i linje med det normala säsongsmönstret då främst handeln brukar minska lagren i slutet på året. Fjärde kvartalet avvek

i viss mån från det normala mönstret då även industrilagren minskade kraftigt medan handelslagren drogs ned mer än motsvarande kvartal 2011. Förändringen mellan lagerinvesteringarna fjärde kvartalet och fjärde kvartalet året innan uppgick till –11,7 miljarder kronor mätt i fjolårets priser.

Lagerbidrag till BNP-utvecklingen Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Lageravvecklingen inom industrin omfattade samtliga lagertyper. Den största delen kom från insatsvarulagren som drog ned BNP-tillväxten med 0,6 procentenheter medan produkter i arbete påverkade negativt med knappa 0,4 procentenheter.

Därutöver skedde även en bred lagerneddragning inom handelsvarubranscherna, främst till följd av minskade lager inom partihandeln. Sammantaget gav handelns varulager en BNP-effekt på –0,6 procentenheter.

Förutsättningarna inför första kvartalet 2013 är att det skedde en normal lageruppbyggnad på 11,4 miljarder kronor motsvarande kvartal året innan. Rensat för den rekordstora lageruppbyggnaden första kvartalet 2011 på 31,2 miljarder låg första kvartalet 2012 väl i linje med den genomsnittliga lageruppbyggnaden de senaste 10 åren. För att lagren ska vara BNP-neutrale första kvartalet 2013 krävs en lika stor lageruppbyggnad som första kvartalet året innan.

De fasta bruttoinvesteringarna 2012

Helåret 2012 steg de fasta bruttoinvesteringarna preliminärt med 3,4 procent. Det är en dämpning av ökningstakten jämfört med 2011 då investeringstillväxten var 6,4 procent. Den lägre ökningstakten förklaras i huvudsak av ett omslag i bostadsinvesteringarna som minskade med närmare 10 procent. Det motverkades av en högre tillväxt inom såväl övriga bygg- och anläggningsinvesteringar som maskininvesteringar.

Fasta bruttoinvesteringar

Nivå i löpande priser, mkr, samt volymförändring jämfört med föregående år, procent

	Nivå 2012	2011	2012
Maskiner och inventarier	195 077	4,1	5,4
Transportmedel	52 889	1,0	2,5
Bostäder	120 173	14,7	–9,1
Övriga byggnader och anläggningar	188 892	5,0	9,8
Programvaror	92 504	8,9	7,3
Övriga investeringar	18 105	–3,3	–1,6
Totala fasta bruttoinvesteringar	669 905	6,4	3,4
Offentliga fasta bruttoinvesteringar	116 576	–1,4	3,9
Tjänsteproducenter	360 267	10,4	–0,7
Varuproducenter	190 658	3,8	12,0

Källa: Nationalräkenskaperna

Kontaktperson: Peter Buvén, 08-506 945 28

Näringsliv

Svag utveckling för industrin

Produktionen inom näringslivet minskade svagt fjärde kvartalet jämfört med föregående kvartal. Det var framförallt inom industrin som produktionen sjönk. Tjänsteproduktionen fortsatte att öka och även byggproduktionen utvecklades väl. Produktiviteten var dock svag för hela näringslivet och minskade påtagligt inom de varuproducerande branscherna. Näringslivets utveckling som helhet var svag fjärde kvartalet men flera indikatorer visar tecken på en ljusning framöver. Uppgången har dock ännu inte realiserats i hårda data.

Nationalräkenskaperna för fjärde kvartalet visade att det var ett kvartal med stora skillnader mellan olika branscher. Va-

ruproduktionen¹ sjönk med 1,6 procent jämfört med tredje kvartalet. Det var industrin som bidrog mest till nedgången med en produktionsminskning på 2,9 procent. Övriga branscher som räknas till varuproducenter hade en blandad utveckling. Energibranschen som hade två starka kvartal i början av året har gått svagt de två senaste och produktionen minskade med 0,3 procent fjärde kvartalet. Byggproduktionen var däremot god och steg i säsongrensade termer med 1,0 procent jämfört med tredje kvartalet.

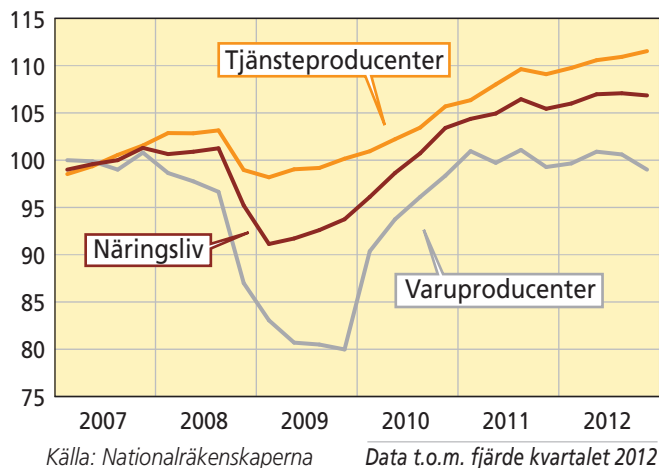
Även tjänstebranscherna utvecklades relativt väl. Fjärde kvartalet var den säsongrensade tillväxten jämfört med

¹ Med produktion avses förädlingsvärdet, vilket definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.

föregående kvartal 0,5 procent. Det motsvarar en tillväxttakt på 2 procent omräknat till årstakt. Utvecklingen fjärde kvartalet 2012 kan jämföras med motsvarande kvartal 2011 då näringslivets utveckling också var svag. Då var dock nedgången bred och såväl varu- som tjänstebranscher backade medan det i nuläget framför allt är industrin som agerar sänke.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2007=100

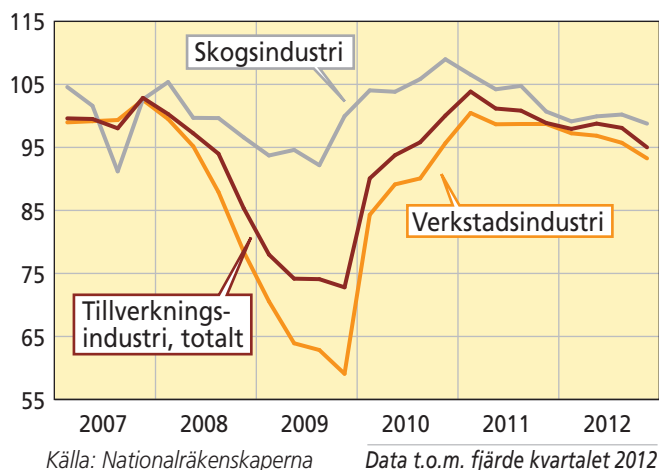

Tvärnit för industrin

Svackan för industrin förstärktes fjärde kvartalet då produktionen minskade med 2,9 procent jämfört med tredje kvartalet. Det var det sämsta enskilda kvartalet för industrin sedan andra kvartalet 2009. Nedgången var bred inom industrins delbranscher med sjunkande förädlingsvärden över hela linjen sett till aggregerade branschnivåer. Inom verkstadsindustrin minskade exempelvis produktionen med 2,6 procent jämfört med tredje kvartalet. Det var sjunde kvartalet i rad med sjunkande eller oförändrad produktion för verkstadsindustrin.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2007=100

Inom skogsindustrin drogs produktionen ner med 1,4 procent medan den kemiska industrin minskade 1,7 procent efter tre kvartal med produktionsökningar. Den svaga utveck-

lingen ser även ut att ha fortsatt en bit in på det nya året. Industriproduktionsindex för januari visade på en minskning av produktionen med 2,0 procent jämfört med december.

Industrins kapacitetsutnyttjande föll kraftigt fjärde kvartalet. Den svaga produktionen innebar att företagen under kvartalet endast utnyttjade 84,5 procent av den totala produktionskapaciteten, rensat för säsongeffekter. Det var betydligt lägre än tredje kvartalet då utnyttjandegraden låg på 86,8 procent. Ett rejält ras märktes framförallt inom motorfordonsindustrin där kapacitetsutnyttjandet sjönk närmare 10 procentenheter till 80,3 procent. Även för stål- och metallverk var nedgången markant.

Ökad ordergång för insatsvaruindustrin

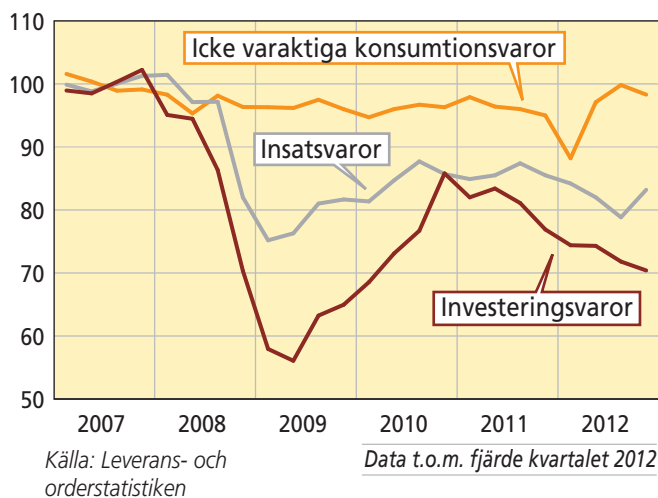
Ordergången till industrin har haft en nedåtgående trend under de två senaste åren. Fjärde kvartalet gav förvisso inget markant uppsving men indikerar att nedgången på ordersidan har stannat av. Exportordergången steg svagt under kvartalet medan order från hemmamarknaden sjönk något.

Ser man på utvecklingen för industrins huvudgrupper så kan det konstateras att industrin för icke varaktiga konsumtionsvaror utvecklades bäst under 2012. Här ingår exempelvis livsmedels- och textilindustrin. Utvecklingen för insatsvaruindustrin samt investeringsvaruindustrin var sämre men en ljusglimt är att ordergången inom industrin för insatsvaror steg fjärde kvartalet. Insatsvaruindustrin brukar normalt ligga tidigt i konjunkturcykeln vilket kan indikera ett kommande uppsving för industrin som helhet.

Färsch statistik avseende januari visade dock att uppgången vilar på en bräcklig grund. Ordergången började året svagt och sjönk på bred front jämfört med december. Utvecklingen på månadsbasis bör tolkas med viss försiktighet då ordergången historiskt sett varit volatil från månad till månad.

Industrins ordergång

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser
Index 2007=100

Bättre för tjänstenäringarna

I den svenska ekonomin är det tjänstebranscherna som står för den största delen av förädlingsvärdet inom näringsli-

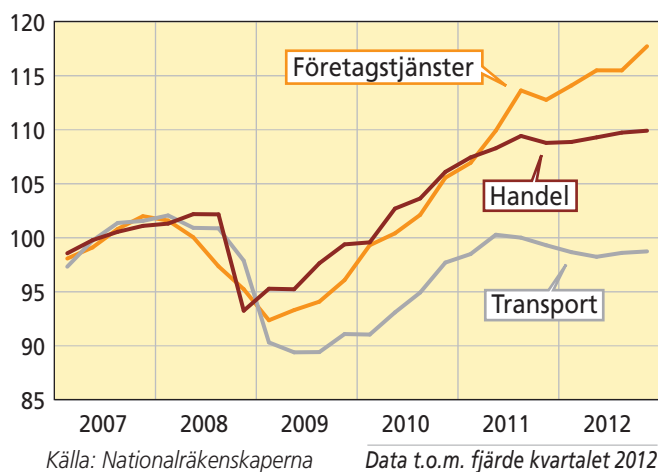
vet och således står för den största delen av Sveriges BNP. Tjänstebranscherna är traditionellt mindre konjunkturläkliga än de varuproducerande branscherna. En orsak till det är att tjänstesektorn är mer inriktad mot den inhemska marknaden vilket också innebär att den har klarat sig bättre i den globala konjunkturedgången än exempelvis den exportberoende industrin.

Tjänsteproduktionen enligt nationalräkenskaperna ökade med 0,5 procent fjärde kvartalet, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Förutom fjärde kvartalet 2011 då produktionen minskade så har tjänstebranscherna haft en obruten positiv utveckling sedan första kvartalet 2009. Många branscher uppvisade en god utveckling under kvartalet. Bland de starkaste var företagstjänster där produktionen ökade med 1,9 procent jämfört med tredje kvartalet. Den långsiktiga trenden för branschen har varit brant uppåtgående även om tredje kvartalet var relativt svagt med endast oförändrad produktion.

Informations- och kommunikationsverksamhet är en annan bransch som har utvecklats starkt de senaste tre åren. Fjärde kvartalet steg produktionen med 1,0 procent. För handeln och transportbranschen gick utvecklingen sidledes med produktionsökningar fjärde kvartalet på endast 0,2 respektive 0,1 procent jämfört med tredje kvartalet. Inom tjänstebranschen utbildning, vård och omsorg minskade dock förädlingsvärdet med 0,9 procent efter sex kvartal av uppgång.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2007=100

Arbetade timmar ökade

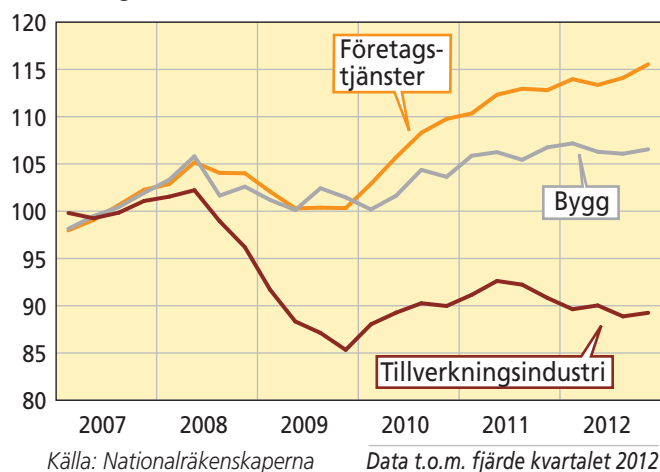
Arbetsinsatsen inom näringslivet ökade något fjärde kvartalet. Arbetade timmar steg med 0,6 procent, säsongrensat och jämfört med tredje kvartalet. Både inom varubranscher och inom tjänstebranscherna ökade arbetsinsatsen. Inom tillverkningsindustrin där arbetade timmar föll tydligt tredje kvartalet ökade de arbetade timmarna fjärde kvartalet med 0,4 procent. Det är dock ännu för tidigt att prata om någon tydligt förbättrad arbetsmarknad för industrin. Även inom byggbranschen ökade antalet arbetade timmar med 0,4 procent fjärde kvartalet.

Tjänstebranscherna står för den större delen av de arbetade timmarna i näringslivet och där ökade timmarna med 0,7 procent. Företagstjänster ökade med 1,3 procent medan arbetade timmar inom handeln steg med 0,2 procent. För transportbranschen minskade timmarna med 0,1 procent.

När man ser på uppdelningen mellan varu- och tjänstbranscher är det värt att notera att de arbetstimmar som utförs av sysselsatta inom bemanningsbranschen inte räknas till de branscher där de utför sina arbetstimmar. Timmarna räknas enbart till bemanningsbranschen som är en tjänstebransch.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2007=100

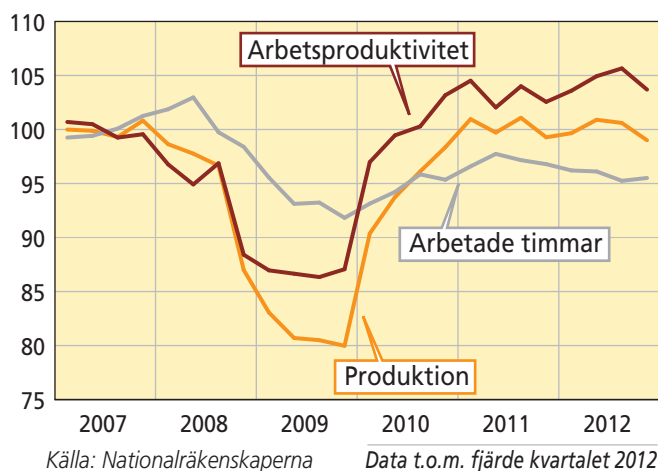
Försämrad produktivitet

Att arbetsinsatsen ökade något medan varuproduktionen minskade innebär att produktiviteten sjönk rejält. Jämfört med tredje kvartalet föll arbetsproduktiviteten för varubranscher med 1,9 procent. För tjänstebranscherna minskade produktiviteten med 0,2 procent och för hela näringslivet sjönk den med 0,8 procent. Det var första kvartalet sedan fjärde kvartalet 2011 som näringslivets produktivitet minskade.

Av naturliga orsaker så finns det markanta skillnader mellan varu- och tjänsteproduktionen. Ökningar av produktionen inom de varuproducerande branscherna åstadkoms vanligen i störst utsträckning genom en förbättrad arbetsproduktivitet och inte lika mycket av ökningar i arbetsinsatsen. För tjänsteproduktionen är det främst en större arbetsinsats, alltså fler arbetade timmar som leder till ökningar av produktionen. Där finns inte samma möjligheter till produktivitetshöjningar som inom exempelvis industrin.

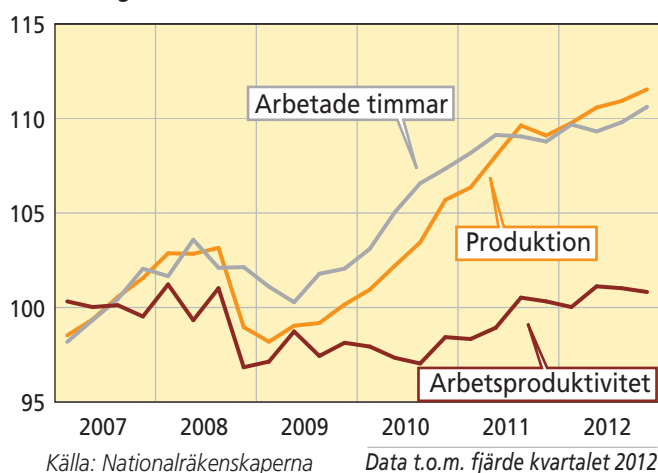
Varuproducenter

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2007=100

Tjänsteproducenter

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2007=100

Ljusning framöver förutom för byggbranschen

Efter årsskiftet ser dock konjunkturläget ut att ha förbättrats. De flesta indikatorer tyder på att en vändning är på väg även om det inte har avspeglats i statistiken ännu. Kurvorna i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer pekar uppåt de senaste månaderna för samtliga huvudbranscher utom för byggbranschen.

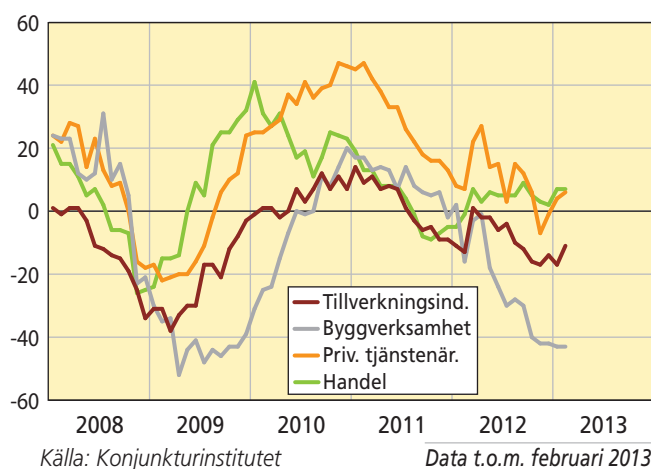
För tillverkningsindustrin har nedgången avstannat och i februari steg konfidensindikatorn med 6 enheter. Läget får dock fortfarande betraktas som svagare än normalt. Produktionsplanerna och lagersituationen har förbättrats något medan orderingsgången fortsatt är svag. En ljuspunkt är däremot att exportorderingsgången har slutat falla. Inom byggbranschen har ännu inte någon uppgång kunnat skönjas. Konfidensindikatorn var i februari -43 vilket får betraktas som mycket svagt. Det positiva är att indikatorn i det närmaste har varit oförändrad de fem senaste månaderna så läget har åtminstone inte förvärrats.

För tjänstenäringsarna har konfidensindikatorn stigit tre månader i rad men ligger fortfarande något under det historiska genomsnittet. Företagen bedömer att efterfrågan kommer att öka de närmaste månaderna men att sysselsättningen blir

i stort sett oförändrad. SCB:s månadsuppgifter för januari visade att tjänsteproduktionen steg med 0,5 procent jämfört med december vilket kan vara ett ytterligare tecken på en god utveckling vad gäller tjänsteproduktion under inledningen av första kvartalet. Detaljhandelsföretagens konjunkturbedömning har inte varierat lika kraftigt som de övriga huvudbranscherna i barometern. Konfidensindikatorn låg i februari på +7 vilket den även gjorde i mars 2012. Under de mellanliggande månaderna har indikatorn endast rört sig mellan +2 och +9. Försäljningen inom livsmedelshandeln ökar men är svagare inom övriga branscher. Förväntningarna om kommande försäljningsökningar kvartstår dock även om de inte infriats under föregående år.

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Nettototal

Inköpschefsindex över 50

Även andra indikatorer förstärker bilden av att konjunkturen vände uppåt i början av 2013. Inköpschefsindex för industrin steg för fjärde månaden i rad i februari och klättrade över 50-strecket, som utgör gränsen för tillväxt, för första gången sedan juli 2012. En bidragande orsak var att indikatorn för orderingsgången förbättrades, främst av ökad efterfrågan från exportmarknaden. Företagens produktionsplaner förstärktes dessutom ytterligare. Även inköpscheferna inom tjänstebanschererna vädrar morgonluft. I februari steg inköpschefsindex från 52,6 till 54,6. Orderingsgången ser också ut att ha tagit fart under första kvartalet och även index för arbetsmarknaden stärktes i februari.

Inköpschefsindex

Diffusionsindex. Värden över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning

Källa: Silf, Swedbank

Data t.o.m. februari 2013

Näringslivet under 2012

Efter två goda år med rejäla produktionsökningar både 2010 och 2011 bromsade ekonomin in 2012. För helåret ökade näringslivets produktion med måttliga 1,1 procent. I jämförelse med många av krisländerna i eurozonen får det ändå betraktas som en relativt god tillväxt.

Produktion och arbetade timmar

Volymförändring jämfört med föregående år, procent

	2010	2011	2012
Produktion	8,5	5,4	1,1
Varuproducenter	17,1	6,0	-0,6
Tjänsteproducenter	4,1	5,0	2,0
Arbetade timmar	3,6	2,9	-0,6
Varuproducenter	1,7	2,7	-2,0
Tjänsteproducenter	4,8	3,0	0,1

Källa: Nationalräkenskaperna

Kontaktperson: Johannes Holmberg, 08-506 945 11

Arbetsmarknad

Arbetsmarknaden stod emot oron

Varslen på arbetsmarknaden tilltog i inledningen av fjärde kvartalet vilket spädde på osäkerheten. Den relativa arbetslösheten fortsatte att stiga om än i långsammare takt än föregående kvartal och uppgick till 8,1 procent säsongsrensad och från tredje kvartalet. Antalet sysselsatta steg fortfarande fjärde kvartalet även om ökningstakten dämpades något från föregående kvartal.

Antalet sysselsatta fortsatte att öka

Antalet sysselsatta fortsatte att öka fjärde kvartalet. Det faktiska antalet sysselsatta personer i åldern 15–74 år var 4 644 600. Det var en ökning med 27 500 personer, jämfört med samma period föregående år. I säsongsrensade värden ökade antalet sysselsatta liksom tidigare under året och fortsatte att vara en ljuspunkt. Mellan tredje och fjärde kvartalet steg sysselsättningen med 0,2 procent.

Sysselsättningsgraden, det vill säga andelen sysselsatta av befolkningen, har inte helt återtagit tappet efter finanskrisen. Den minskade kraftigt andra kvartalet 2008 och fram till första kvartalet 2010, då den föll från 67,1 till 64,1 procent, vilket delvis återhämtades redan under 2010. Första kvartalet 2011 var sysselsättningsgraden 65,3 procent och har sedan dess pendlat kring dessa nivåer. Fjärde kvartalet 2012 var sysselsättningsgraden 65,5 procent. Att sysselsättningsgraden har stabiliserats de senaste två åren förklaras främst av att befolkningen sedan inledningen av 2011 har stigit i jämn takt med sysselsättningen.

Sysselsättningsgrad 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongsrensade månadsdata. Procent av befolkningen

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

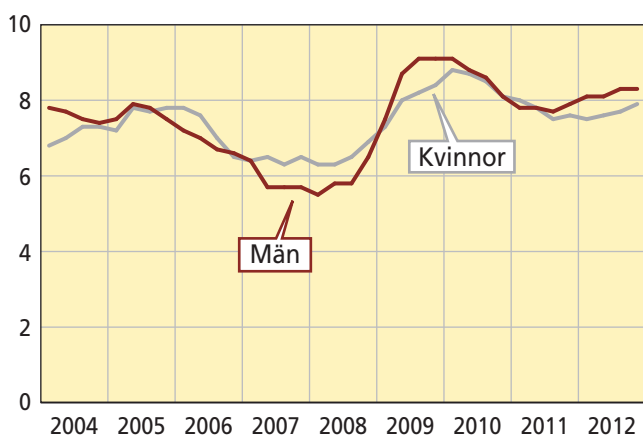
Svag ökning av arbetslösheten

Den relativa arbetslösheten, det vill säga andelen arbetslösa av arbetskraften var 8,1 procent fjärde kvartalet. Jämfört med kvartalet innan var ökningen 0,1 procentenheter, säsongsrensat. Arbetslösheten har därmed ökat tre kvartal i följd. Att den relativa arbetslösheten ökade kan förklaras av att antalet arbetslösa har stigit mer än arbetskraftsdeltagandet. En intressant utveckling var att kvinnornas relativa arbetslöshet ökade med 0,2 procentenheter medan männens var oförändrad. Männens arbetskraftsdeltagande ökade

i samma takt som antalet arbetslösa medan arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor ökade mindre i relation till antalet arbetslösa vilket innebar en ökad relativ arbetslöshet.

Andel arbetslösa 15–74 år efter kön

Kvartalsmedelvärden av säsonggrensade månadsdata.
Procent av arbetskraften

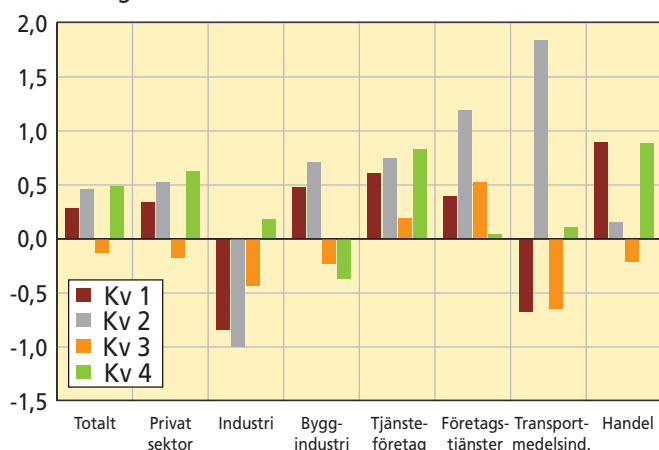
Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Antal anställda ökade mest inom privat sektor

Säsonggrensad arbetsmarknadsstatistik från Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) visade att antalet anställda ökade med 0,5 procent fjärde kvartalet i jämförelse med föregående kvartal. Inom privat sektor ökade antalet med 0,6 procent fjärde kvartalet efter en nedgång kvartalet innan. Uppgången berodde främst på en ökning inom tjänsteföretagen med handeln i spetsen. De varuproducerande företagen minskade antalet anställda svagt med 0,3 procent, där bland annat antalet anställda inom industrin ökade.

Antal anställda

Procentuell förändring från föregående kvartal, säsonggrensade värden

Källa: Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) och egna beräkningar Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Antalet anställda inom byggindustrin vände ned andra halvåret. Fjärde kvartalet minskade antalet antällda med 0,4 procent. Inom offentlig sektor ökade antalet anställda inom staten och kommunerna, medan landstingen minskade antalet anställda. Det var tionde kvartalet i rad med stigande sysselsättning inom staten.

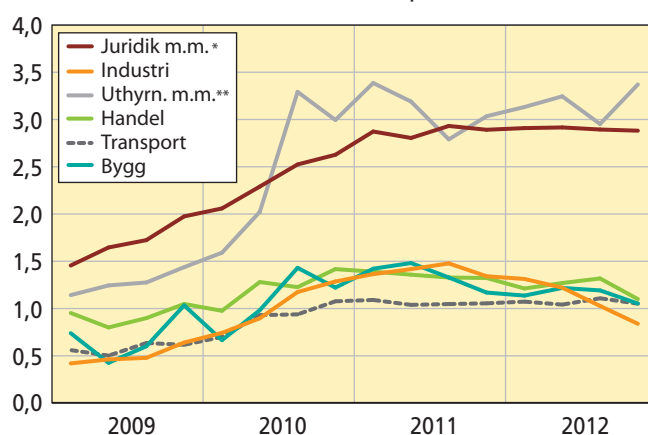
Företagens akuta arbetskraftsbrist minskade

Fjärde kvartalet minskade den akuta arbetskraftsbristen, det vill säga antalet vakanser¹ som sjönk med 4,1 procent jämförd med kvartalet innan, enligt arbetsmarknadsstatistik från Konjunkturstatistik över vakanser (KV).

Även rekryteringsgraden² minskade fjärde kvartalet, säsonggrensat och jämfört med föregående kvartal. En lägre rekryteringsgrad indikerar en lägre rekryteringsaktivitet. Nedgången för rekryteringsgraden slog igenom i näringsgrenarna på bred front, med undantag för företagstjänster där rekryteringsaktiviteten istället ökade och uppgick till 3,4 procent. Det var den högsta noteringen sedan första kvartalet 2011.

Rekryteringsgrad inom privat sektor

Säsonggrensade kvartalsvärden. Antal lediga jobb i förhållande till antal anställda i procent

Källa: Konjunkturstatistik över vakanser (KV) och egna beräkningar Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

* Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik

** Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster

Företagens minskade efterfrågan på arbetskraft stöds av arbetsförmedlingens statistik om antalet lediga platser³ som sjönk i årstakt fjärde kvartalet. Antalet nyanmälda platser var 143 628 fjärde kvartalet vilket var en nedgång med 5 procent. Månadsstatistik efter kvartalets utgång ger blandade signaler om fortsättningen då antalet nyanmälda platser ökade i januari månad 2013 medan de återigen minskade under februari månad 2013 i årstakt.

Ökat antal varsel

Ett orosmoment på arbetsmarknaden fjärde kvartalet var att antalet varsel steg kraftigt i oktober och november jämfört med motsvarande månad föregående år. Ökningstakten

¹ Med vakanser avses ej tillsatta och obemannade lediga jobb som kan tillträdas omedelbart.

² Rekryteringsgraden anger antalet lediga jobb i förhållande till antalet anställda, med antal lediga jobb avses tjänster till vilka arbetsgivaren har påbörjat extern rekrytering av en medarbetare men ännu inte tillsatt någon.

³ Nyanmälda platser definieras som nya lediga platser som av arbetsgivaren anmäls till Arbetsförmedlingen.

avtog något i december, men totalt varslades 25 823 personer fjärde kvartalet, vilket var en ökning med 52 procent från motsvarande kvartal året innan. Efter kvartalets utgång har dock varslen avtagit, och minskade i februari med 21 procent från motsvarande månad året innan. Sambandet mellan antalet varslade och antalet arbetslösa är inte direkt, eftersom mindre än hälften av alla varsel som rapporteras till Arbetsförmedlingen realiseras och färre blir arbetslösa¹. Varslen betraktas dock som en god indikator på läget på arbetsmarknaden och företagens rationaliseringsplaner.

Arbetade timmar

Säsongrensad arbetsmarknadsstatistik från AKU visade en dämpad uppgång i antalet utförda arbetstimmar fjärde kvartalet, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. Efter en oförändrad utveckling de senaste två kvartalen ökade antalet timmar med 0,1 procent, och såsom föregående

kvartal var ökningen större för kvinnor än för män. I faktiska värden uppgick antalet arbetade timmar i genomsnitt till 149 miljoner timmar per vecka.

Arbetsmarknaden under 2012

Den vikande konjunkturen påverkade den svenska arbetsmarknaden i viss mån under 2012. Sysselsättningsökningen som inledes 2011 mattades av, främst inom varuproducerande sektor och uppgången kunde i huvudsak tillskrivas de tjänsteproducerande branscherna. Den relativa arbetslösheten steg under 2012 och låg på ett historiskt högt nivå under andra halvan av året.

Kontaktperson: Antonio Espinoza, 08-506 949 82

¹ Arbetsmarknadsrapport 2009:1, Arbetsförmedlingen, Stockholm.

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknaden

År	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal personer	Arbetade	Antal	Antal
Kvartal	sysselsatta	sysselsatta	arbetslösa	arbetslösa av	utanför	timmar	lediga	varsel
	15–74 år	av befolkn.	15–74 år	arb.kraften	arb.kraften	15–74 år	jobb	
	1 000-tal	Procent	1 000-tal	15–74 år	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal
2006 1	4 310	64,3	367	7,9	2 024	139 250	49	10
2	4 426	65,8	387	8,0	1 912	134 680	48	8
3	4 530	67,2	307	6,3	1 905	120 890	44	8
4	4 452	65,9	284	6,0	2 023	142 920	45	11
2007 1	4 432	65,4	323	6,8	2 020	143 430	53	9
2	4 543	66,9	335	6,8	1 917	139 750	61	6
3	4 639	68,1	269	5,5	1 905	124 500	52	7
4	4 549	66,6	264	5,5	2 018	146 720	52	8
2008 1	4 520	66,0	302	6,3	2 030	140 660	57	9
2	4 624	67,3	339	6,8	1 907	149 470	55	15
3	4 674	67,9	280	5,7	1 932	124 160	48	14
4	4 554	65,9	298	6,1	2 058	147 060	36	57
2009 1	4 466	64,5	380	7,8	2 080	139 210	38	50
2	4 525	65,2	454	9,1	1 966	138 350	36	32
3	4 548	65,3	399	8,1	2 018	123 410	28	17
4	4 459	63,8	402	8,3	2 127	138 580	33	17
2010 1	4 413	63,0	456	9,4	2 132	139 700	44	14
2	4 533	64,6	474	9,5	2 006	143 600	57	10
3	4 612	65,6	398	7,9	2 017	123 800	49	9
4	4 537	64,4	371	7,6	2 139	144 700	50	11
2011 1	4 533	64,2	411	8,3	2 112	146 300	66	8
2	4 645	65,7	434	8,5	1 988	144 400	78	11
3	4 708	66,5	358	7,1	2 014	126 000	58	10
4	4 617	65,1	359	7,2	2 115	148 400	55	17
2012 1	4 570	64,4	406	8,2	2 123	147 300	77	17
2	4 678	65,8	440	8,6	1 991	142 800	80	14
3	4 735	66,5	383	7,5	2 002	126 300	55	15
4	4 644	65,1	383	7,6	2 104	147 200	53	26
Källor:	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

Anm: Den 14 februari i år uppdaterades statistiken från AKU för perioden 2010–2012 med anledning av en ny förbättrad beräkningsmetod.

Regional matchning

Regional matchning under 2012

Under 2012 har andelen lediga jobb minskat något samtidigt som arbetslösheten har stigit. Efter att matchningen på arbetsmarknaden försämrades i slutet av 2009 och under 2010, när andelen lediga jobb började öka efter den ekonomiska krisen, tyder utvecklingen i nuläget på att den sämre matchningen på arbetsmarknaden kvarstår och har varit relativt oförändrad under 2012.

Beveridgekurvan visar sambandet mellan vakanser eller lediga jobb respektive arbetslösa i relation till arbetskraften. Syftet med kurvan är att beskriva hur väl matchningen på arbetsmarknaden fungerar. Högt upp till vänster i ett diagram för Beveridgekurvan, det vill säga när arbetslösheten är låg men antalet lediga jobb relativt arbetskraften är hög, är efterfrågan på arbetskraft hög. Nere till höger är efterfrågan på arbetskraft låg. Förändringar i diagonal riktning mellan x och y-axeln, indikerar att antalet lediga jobb och mängden arbetslösa samvarierar och anpassningsförmågan eller matchningseffektiviteten kan då tolkas som oförändrad. Det kan ses som en rörelse utmed den streckade anpassade kurvan A¹. En rörelse utmed kurvan kan tolkas som en konjunkturmässig förändring i efterfrågan på arbetskraft där arbetslösheten ökar och andelen lediga jobb minskar i en konjunkturedgång och tvärtom när konjunkturen är god. I början av en konjunkturuppgång finns emellertid vanligen en tröghet i efterfrågan på arbetskraft och det kan dröja något innan en ökning av lediga jobb resulterar i en minskad arbetslöshet. Trögheten i anpassning ses då som en rörelse vertikalt i Beveridgekurvan, när lediga jobb ökar utan att arbetslösheten minskar. Om matchningen sedan anpassar sig till läget före konjunkturedgången rör sig kurvan tillbaka mot ursprunglig position om och hela konjunkturcykeln kan då ses som en "loop" motsols i kurvan.

Ett skift utåt i Beveridgekurvan, det vill säga om kurvan inte rör sig tillbaka mot origo när konjunkturen är god, kan däremot tolkas som att matchningseffektiviteten på arbetsmarknaden har försämrats eftersom arbetslösheten är högre vid en given nivå lediga jobb. Detta ses i diagrammet för riket som ett skifte i kurvan från de streckade anpassade kurvorna A till B.

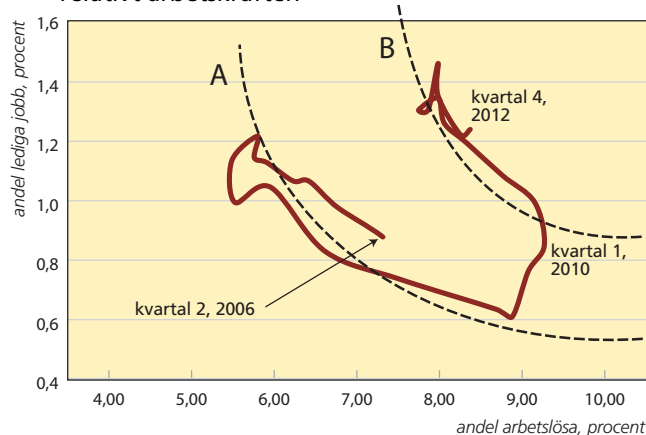
Beveridgekurvan är ett relativt enkelt mått på matchning. Den svaghet i måttet som vanligen lyfts i forskningen på området är att skiftningar i kurvan utöver matchningseffektivitet även kan bero på strukturella förändringar på arbetsmarknaden såsom demografiska förändringar i arbetskraften eller ersättningsnivåer i arbetslöshetsförsäkringen. Resultaten behöver därför tolkas med viss försiktighet. Eftersom data i den jämförelse som görs i denna artikel baseras på urvalsundersökningar så innebär urvalsfelen också att det är

mer osäkert att studera dessa samband på regional nivå än på riksnivå. Andelen lediga jobb bygger på SCB:s statistik över lediga jobb i relation till arbetskraftsundersökningarnas uppgifter om antal personer i arbetskraften. Arbetslösheten bygger på AKU:s uppgifter över arbetslöshet per region².

För riket liksom för de flesta regioner syns ett tydligt skift i Beveridgekurvan i samband med återhämtningen efter den ekonomiska krisen då andelen lediga jobb började stiga utan att arbetslösheten minskade i samma omfattning. Arbetslösheten har därefter legat kvar på en högre nivå än tidigare givet antalet lediga jobb och sedan slutet av 2010 har Beveridgekurvan etablerats på en ny position längre från origo. För riket som helhet har rörelser framförallt skett diagonalt under 2012, vilket indikerar att matchningen på arbetsmarknaden har varit relativt oförändrad under året.

Beveridgekurva Riket

Antal lediga jobb respektive arbetssökande relativt arbetskraften

Källa: AKU, KV och egna bearbetningar

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2012

Hur ser det då ut i de olika regionerna?

De regionala Beveridgekurvorna visar att andelen lediga jobb är högst i Stockholm och lägst i Småland och öarna samt mellersta Norrland. Förutom i Sydsverige var andelen lediga jobb något lägre i slutet av 2012 än i slutet av 2011, även om förändringarna för de flesta regioner är små. Arbetslösheten är högst i Sydsverige och lägst i Stockholm.

Sett till hur matchningen har förändrats under de senaste åren och framförallt 2012 så skiljer sig förloppet i Sydsver-

¹ Kurvan är manuellt anpassad och alltså inte skattad på data.

² I början av 2012 genomförde finanspolitiska rådet en ingående studie om regional matchning och Konjunkturinstitutet diskuterar också frågan i sin Lönebildningsrapport för 2012.

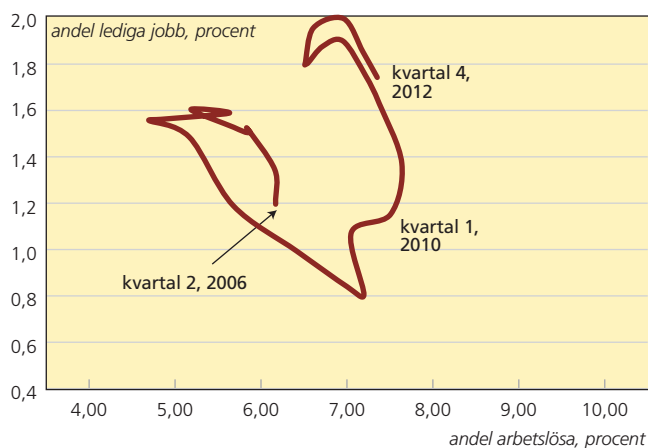
ge tydligt från övriga regioner. Lediga jobb ökade framförallt under 2010 utan att arbetslösheten minskade. Under 2012 har emellertid andelen lediga jobb varit mer eller mindre oförändrade men arbetslösheten har ökat något. Om något så har alltså Beveridgekurvan för Sydsverige rört sig utåt under 2012, vilket tyder på en försämrad matchning. När det gäller sysselsättningen visar utvecklingen i Sydsverige inga stora avvikelser jämfört med riket totalt, både AKU och Kortperiodisk sysselsättningsstatistik pekar på att antalet sysselsatta respektive anställda har växt något svagare under 2012 än för riket som helhet. Arbetskraften i Sydsverige har däremot ökat något mer än antalet arbetslösa och mer än i övriga delar av landet, bortsett från Stockholm, vilket ger en högre andel arbetslösa. Sett över en lite längre period har Sydsverige haft en relativt liten variation i arbetslösheten och värt att notera är att arbetslösheten i regionen idag är högre än i slutet av 2009 då arbetslösheten var som högst i de flesta övriga regioner.

För övriga regioner tycks mönstret i stor följa liknande förlopp som för riket i helhet där den ekonomiska krisen innebar ökad arbetslöshet som inte har fallit tillbaka till nivåerna före krisen trots en period av ökade lediga jobb. Det finns en del förändringar som kan vara värt att peka på även om det kan vara svårt att dra några tydliga slutsatser. Särskilt för mellersta Norrland men även för Småland med öarna tycks matchningen ha förbättrats under det senaste året,

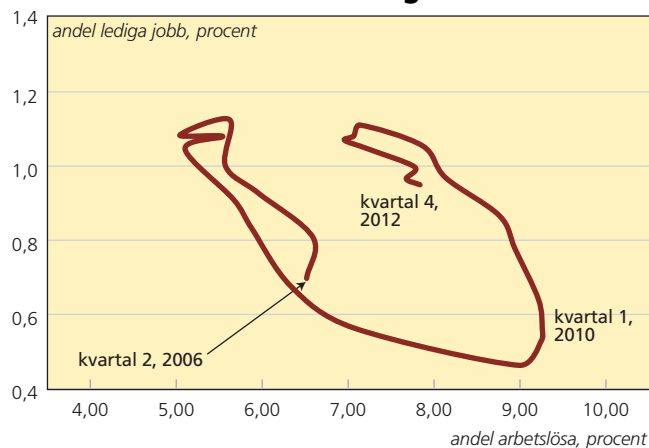
där antalet lediga jobb har minskat utan att arbetslösheten har försämrats nämnvärt. För Västsverige har kurvan gjort ett litet skifte inåt mot origo de senaste kvartalen vilket också tyder på en viss förbättring av matchningen. Övre norrland har haft en ganska kraftig ökning av lediga jobb sedan slutet av 2009 och början av 2010 när arbetslösheten var som högst. Arbetslösheten har fallit tillbaka en hel del och börjar närma sig nivåer före krisåret 2009. Givet den högre andelen lediga jobb är dock matchningen sämre än före krisen vilket ses av att Beveridgekurvan inte har skiftat tillbaka mot origo. Från att det fanns tecken på förbättrad matchning i Stockholmsregionen i slutet av 2011 då Beveridgekurvan rörde sig inåt var tendensen den motsatta i början av 2012 med ökat antal lediga jobb och ökad arbetslöshet.

Ett annat mått på matchningseffektiviteten är hur lång tid det tar för arbetsgivare att anställa en person. SCB redovisar data över rekryteringstider genom att använda den kortperiodiska sysselsättningsstatistiken och statistiken över vakanser och lediga jobb. Rekryteringstiden beräknas då som antalet lediga jobb i relation till antalet nyanställningar. Data över rekryteringstider visar att dessa successivt har ökat sedan 2009 på riksnivå vilket är i linje med det skift utåt av Beveridgekurvan som framförallt skedde i slutet av 2009 och 2010.

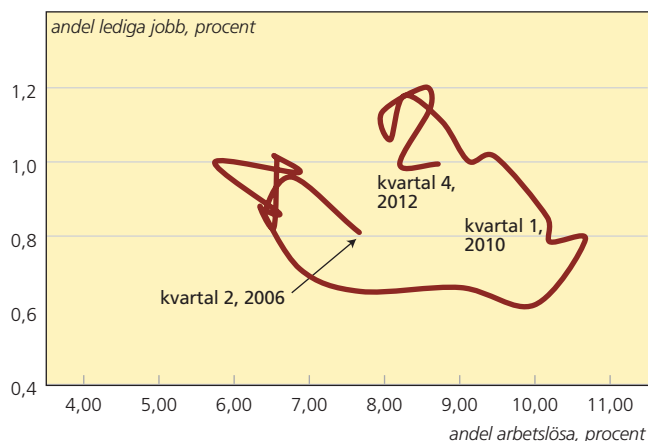
Stockholm

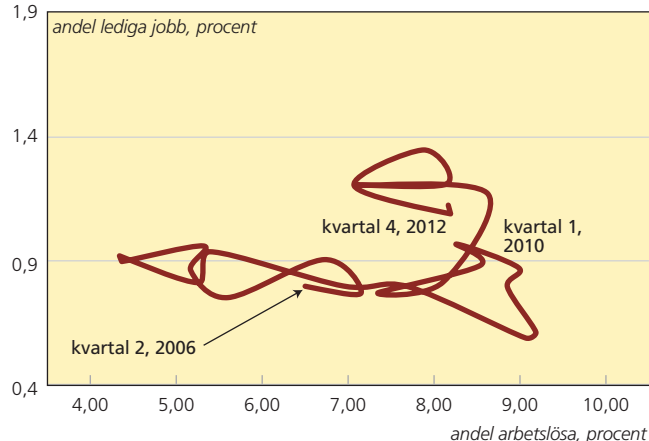
Västsverige

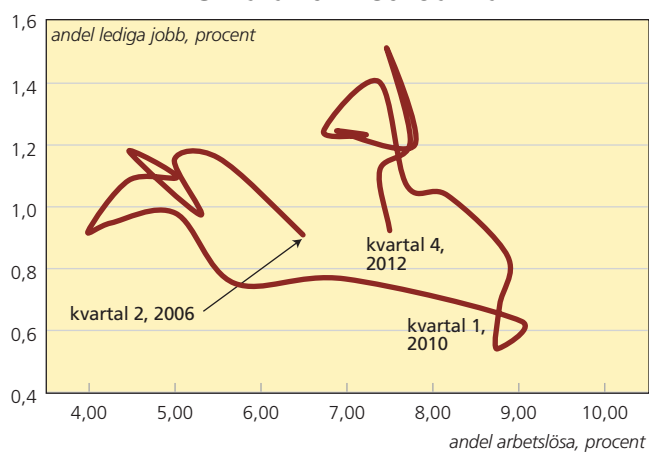
Östra mellansverige

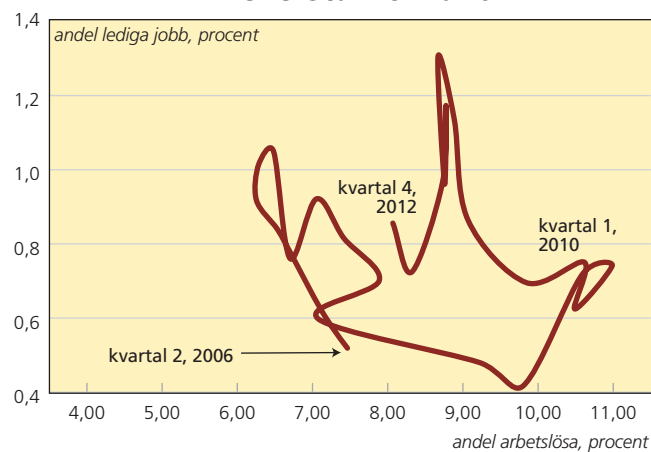
Norra mellansverige

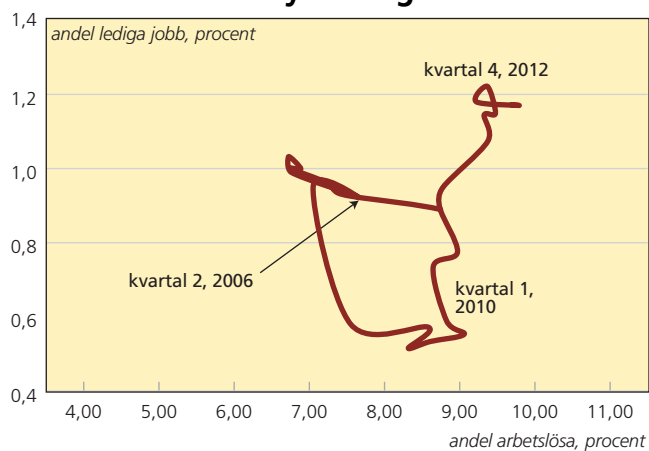
Småland med öarna

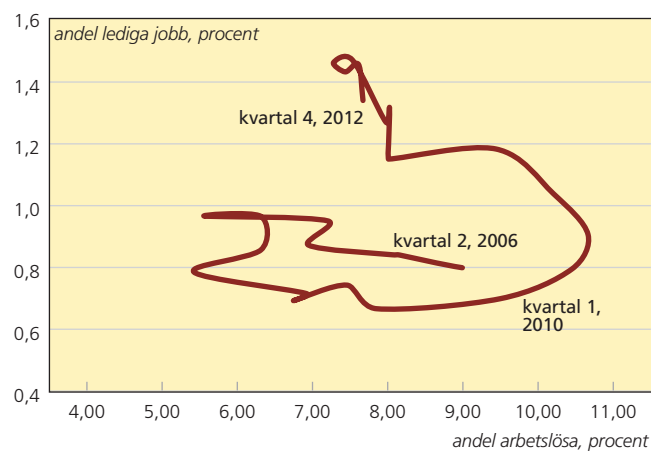
Mellersta Norrland

Sydsverige

Övre Norrland

Källa för samtliga diagram: AKU, Konjunkturstatistik över vakanser (KV) och egna beräkningar

Kontaktperson: Andreas Lennmalm, 08-506 940 54

Multifaktorproduktivitet

Multifaktorproduktivitetsutvecklingen i näringslivet 1993–2012

Tillväxten i näringslivets förädlingsvärde under perioden 1993–2012 kan delvis förklaras av en ökad insats av IT-kapital och annat kapital samt en både kvantitativt och kvalitativt ökad arbetsinsats. Ungefär hälften av tillväxten berodde på multifaktorproduktiviteten eller den tekniska utvecklingen. Multifaktorproduktivitetstillväxten växte mycket jämnt fram till krisen 2008–2009 när den föll mycket kraftigt. Därefter har minst hälften av fallet återhämtats även om 2012 innebar en minskad tillväxttakt jämfört med de mycket höga talen 2010 och 2011. Den svenska utvecklingen står sig också väl i en internationell jämförelse. Detta ger svensk ekonomi ett försteg som vi dock delvis delar med oss genom allt lägre priser på vår högteknologiska export och en undervärderad valutakurs.

Vad menas med multifaktorproduktiviteten?

Den tekniska utvecklingen eller kunskapsutvecklingen gör att det svenska näringslivet har kunnat öka sin produktion mer än vad det har ökat insatserna av arbete och kapital. Multifaktorproduktiviteten¹ har alltså ökat, vilket är det mått som beskriver hur mycket produktionen förändrats när man har tagit hänsyn till ökade insatser inte bara av arbetskraften utan också av andra produktionsfaktorer som kapital. Skillnaden i tillväxt mellan förädlingsvärdet och den viktade summan av tillväxten i produktionsfaktorerna utgör tillväxten i multifaktorproduktivitet. Nästan alla data till multifaktorproduktivitetsberäkningarna har hämtats från årsberäkningar av BNP med två mindre undantag². Det innebär att våra beräkningar av detta mått inte innebär någon ny beräkning utan bara att vi tar ett steg i vårt försök att i större utsträckning producera information och inte bara siffror.

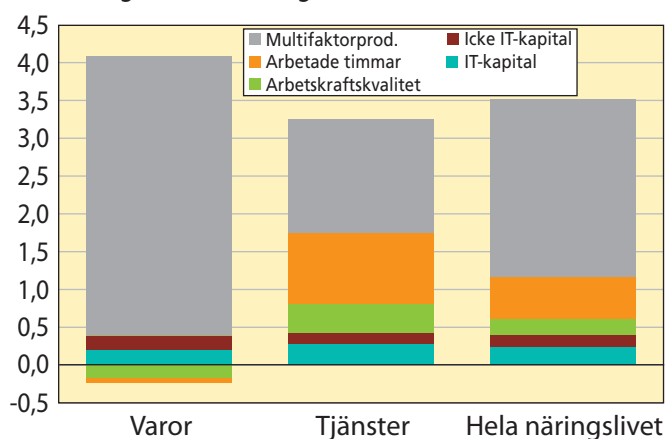
Vad som förklarar tillväxten i förädlingsvärdet

Bilden av vad som förklarar tjänsteproduktionens förädlingsvärdetillväxt skiljer sig mycket kraftigt från varuproduktionens även om tillväxten i förädlingsvärdet är relativt lika mellan de två delarna av näringslivet, på 3,3 procent per år jämfört med 3,8 procent.

För varuproduktionens del bidrog inte någon ökad arbetsinsats till tillväxten i dess förädlingsvärde. Antalet arbetade timmar utvecklades mycket svagt negativt, även kvaliteten i arbetskraften har minskat något. Totalt har en minskad arbetsinsats sänkt den genomsnittliga tillväxttakten i förädlingsvärdet med 0,2 procentenheter per år för tidsperioden 1993–2012.

Multifaktorproduktivitet

Dekomponering av genomsnittlig tillväxt i näringslivets förädlingsvärde 1993–2012. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Detta kan delvis förklaras av att en del kvalificerad verksamhet som ingick i industriföretagen i början av perioden har flyttats över till tjänsteföretag såväl inom samma företagsgrupp som ut från industriföretagen till underleverantörsföretag i tjänstesektorn.

Däremot har såväl IT-kapitaltjänsterna som de övriga kapitaltjänsterna vardera gett ett positivt bidrag på omkring 0,2 procentenheter per år till tillväxten i förädlingsvärdet i den varuproducerande delen av näringslivet. Att IT-kapitaltjänsterna till och med marginellt bidrar med mer än alla andra kapitaltjänster tillsammans beror på att dessa kostar mycket mer att använda per år på grund av deras korta livslängd och snabba prisfall. Det beror i sin tur på den snabba tekniska utvecklingen i IT-branschen.

Den helt dominerande förklaringen till den goda tillväxten i varuproduktionens förädlingsvärde är därför multifaktorproduktiviteten, eller den tekniska utvecklingen. Den har ensamt stått för en genomsnittlig tillväxt på 3,7 procentenheter per år i varuproduktionens förädlingsvärde.

För tjänsteproduktionens del gav såväl antal arbetade timmar som kvaliteten i arbetskraften betydande bidrag på knappt en procentenhet respektive på knappt 0,4 procentenheter per år i genomsnitt. Kapitaltjänsterna gav nästan samma bidrag som till varuproduktionens förädlingsvärdetillväxt men för tjänstesektorn var IT-tjänsternas bidrag

¹ För mer information se kapitlet; "Growth Experiences in Sweden" i "Yearbook on Productivity 2012" http://www.scb.se/Pages/Produkt___197605.aspx

² http://www.scb.se/Statistik/NR/NR0103/_dokument/Kommentarer_fjarde_kvartalet_2012.pdf

dubbelt så stort som övriga kapitaltypers. Även för tjänsektorn var multifaktorproduktiviteten mycket betydelsefull då den lyfte tillväxten i förädlingsvärdet med 1,5 procentenheter per år i genomsnitt.

Troligen är skillnaden i multifaktorproduktiviteten till en viss del en chimär till följd av tillkortakommanden i prismätningarna av tjänsteproduktionen. Detta gör att kvalitetsutvecklingen troligen underskattas och därmed också multifaktorproduktiviteten i tjänsteproduktionen. I sin tur leder det också till en viss överskattning av multifaktorproduktiviteten i varuproduktionen eftersom den ökade insatsen av konsulter därför inte värderas tillräckligt högt.

Eftersom varuproduktionen bara väger hälften så mycket som tjänsteproduktionen så påminner bilden av hela näringslivets utveckling mer om tjänstesidan än varuproduktionen. Likafullt dominerar den tekniska utvecklingen som tillväxtfaktor för hela näringslivets förädlingsvärdetillväxt då den står för två tredjedelar av denna tillväxt. Den återstående tredjedelen består till en tredjedel av ökad insats av kapitaltjänster medan den ökade arbetsinsatsen står för resten.

Den svenska utvecklingen som den beräknas i EUKLEMS-projektet¹ står sig bra i en internationell jämförelse. Dessa beräkningar är dock inte helt jämförbara och tidsperioden är kortare, men det ger likafullt en viss relief till den svenska utvecklingen. Jämfört med andra EU-länderna (de som fanns 1995 den så kallade EU-15 gruppen), USA och Japan så är det bara Finland som har haft en klart bättre utveckling och bara ett par länder ligger på samma nivå som Sverige.

En hög tillväxttakt i näringslivets multifaktorproduktivitet är i sig positivt för en nation. Det innebär att det skapats något utan att mer resurser har tagits i bruk. Detta mervärde skall sedan fördelas mellan producenter och kunder. Konkurrensen avgör då hur denna fördelning blir. Eftersom mycket av det svenska näringslivet arbetar i stark konkurrens, inte minst den högteknologiska delen, innebär det att mycket av detta exporteras till kunder i andra länder som då får del av resultatet. Detta syns i vår fallande "terms of trade", det vill säga att våra exportpriser utvecklas sämre än våra importpriser, även om skillnaden i prisutveckling har varit mindre under de senaste fem åren. En betydande del av kapitalet i vårt näringsliv är också utlandsägt vilket innebär att en del av de vinster som går till producenterna också lämnar landet. Vi får dock också del av den multifaktorproduktivitet som skapas i andra länder via vår import av bland annat elektronikprodukter och programvaror. Det finns också ett betydande inflöde av kapitalinkomster till vårt land. Sveriges export har under ett stort antal år väsentligt överstigit importen vilket innebär att det krävs en betydligt högre kronkurs för att skapa balans. Ett lands överskott är andra länders underskott och på lång sikt bör dessa skillnader utjämnas. Den undervärderade valutan innebär alltså att vi säljer oss generellt för billigt och köper för dyrt vilket minskar våra resurser för investeringar och privat- och offentlig konsumtion. Den svenska valutan har dock efter krisen stärkts en hel del men exportöverskotten är fortfarande relativt stora.

De varierar nu kring 15 procent istället för kring knappt 20 procent som de gjorde före krisen.

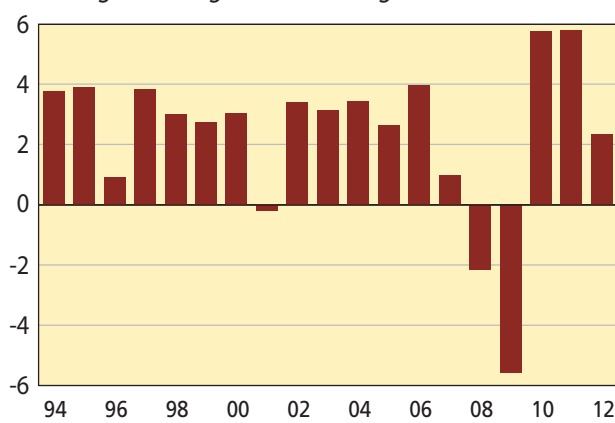
Utvecklingen sedan 1993

Variationer i kapacitetsutnyttjandet av produktionsfaktorer över konjunkturcykeln kommer att leda till variationer i tillväxten i multifaktorproduktiviteten. Produktionsnivån förändras mest över konjunkturcykeln och kapitalinsatsen minst och arbetskraftsinsatsens förändringar ligger någonsans däremellan. Det innebär att multifaktorproduktiviteten kommer att variera över konjunkturcykeln i takt med kapacitetsutnyttjandet.

Flexibiliteten i det svenska näringslivet har dock gjort att multifaktorproduktiviteten har vuxit mycket jämt och stagnationen har begränsats till bara ett år per konjunkturcykel. Den årliga tillväxten i multifaktorproduktivitet eller den tekniska utvecklingen i det svenska näringslivet kan därför anses utvecklas mycket stabilt. Skulle beräkningar göras på kvartalsbasis så skulle det visa på mycket större tillfälliga variationer.

Multifaktorproduktivitet

Bidrag till näringslivets förädlingsvärde. Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2012

Det enda, men stora undantaget till denna jämna tillväxt utgörs av krisen 2008–2009. Det mycket stora och snabba fallet i efterfrågan under de två kvartalen kring årsskiftet 2008–2009 gjorde det omöjligt för företagen att anpassa sig mer än i begränsad utsträckning. De ville inte heller göra det eftersom de betraktade dödläget på finansmarknaden och dess följder på den reala ekonomin som i mycket en tillfällig störning. De förväntade sig att när kapitalmarknaderna skulle börja fungera igen så skulle mycket av efterfrågan återkomma. Därför ville man ha kvar sin produktionsförmåga. Vilket framgår med önskvärd tydlighet av att nedgången i sysselsättningen i varuproduktionen inte ens var hälften så stor som produktionsfallet. Nedgången i investeringarna var visserligen av samma storleksordning men det bör inte ha gett en lika stor nedgång i produktionskapaciteten. Denna förväntning visade sig också delvis att bli infriad. Den tillväxt som förlorades under de två kris-

¹ <http://www.euklems.net/>

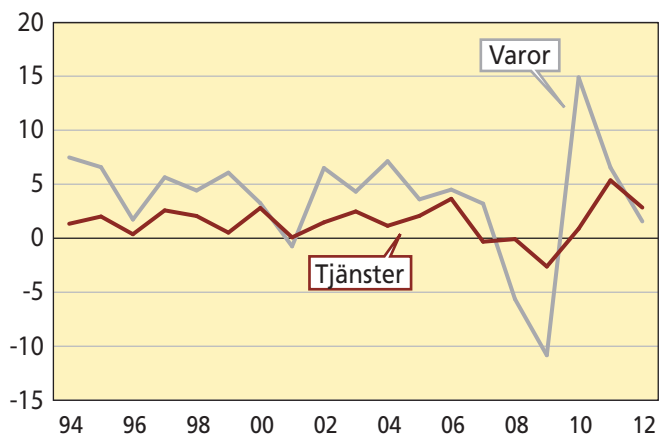
åren har dock inte hittills kunnat hämtas tillbaka till mer än till hälften eftersom krisen bara är delvis över. Efter två år av återhämtning och mycket god tillväxt som följde efter krisåren har ökningstakten fallit tillbaka en del under 2012. Sett till det historiska mönstret så skulle det dock ha varit det år i konjunkturcykeln när produktiviteten stod still, så en tillväxt som nästan nådde upp till normal nivå detta år kan också betraktas som en del av återhämtningen efter krisen. Skulle den internationella efterfrågan ta fart i år, som många företag och konsumenter världen över förväntar sig, kan ytterligare förlorad terräng återvinnas.

Skillnaderna mellan de varu- och tjänsteproducerande delarna när det gäller multifaktorproduktiviteten är inte bara stora när det gäller den genomsnittliga nivån utan även hur de har varierat över åren.

I relativa termer har variationerna varit större för tjänsteproduktionen. Från detta mönster avviker utvecklingen under krisen 2008–2009 och de första åren efter krisen. Då var fallet inte bara i absoluta utan också i relativa termer större för varuproduktionen än för tjänsteproduktionen. Att multifaktorproduktiviteten i varuproduktionen föll så mycket mer än i tjänsteproduktionen under krisåren berodde naturligtvis på att för svensk del kom chocken nästan enbart via en minskad exportefterfrågan och den drabbade i första hand den del av näringslivet, industrin, som huvudsakligen har sin marknad utanför Sverige.

Multifaktorproduktivitet

Varu- och tjänsteproduktionens förädlingsvärde.
Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2012

Den jämna utvecklingen i varuproduktionen måste ses om ett resultat av en jämn och hög teknisk utveckling i den svenska industrin. Det finns dock en tendens som förstärks av krisen vilket är att varuproduktionens övertag när det gäller tillväxten i multifaktorproduktivitet verkar att ha krympt efter 2005. Detta kan också vara följden av en alltmer integrerad varu- och tjänsteproduktion.

Som nämnts ovan är det produktionen som varierar mest under konjunkturcykeln med arbetsinsatsen för att inte tala om kapitalinsatsen som är mer trögrörig på kort sikt. Därför är produktionsutvecklingen en grov indikator på vart multifaktorproduktiviteten är på väg på kort sikt. Eftersom återhämtningen i det svenska näringslivet produktionsmässigt varit så mycket starkare än i nästan alla andra länder på samma utvecklingsnivå så kommer med stor säkerhet också återhämtningen för den svenska multifaktorproduktiviteten visa sig vara relativt sett mycket bättre när data för de senaste åren så småningom blir tillgängliga även för många andra länder.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08-506 944 66

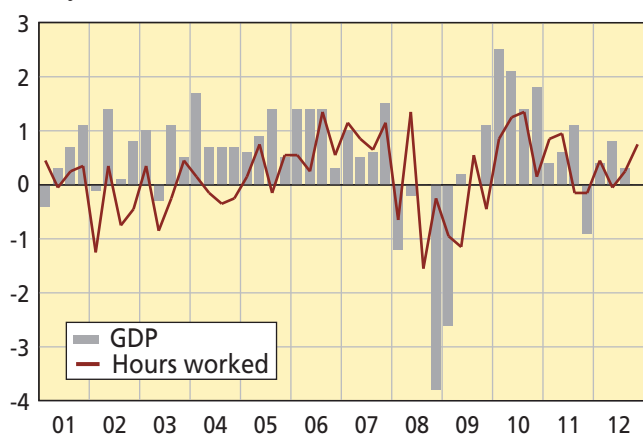
Summary

Decreased growth in 2012

GDP growth slowed down during 2012 and the growth rate for the entire year was 0.8 percent. This is in sharp contrast to the year before when the economy was still in a recovery phase after the financial crisis and the growth rate was 3.7 percent. During the fourth quarter the calendar-adjusted GDP increased by 1.4 percent at an annual rate, of which household consumption accounted for the lion's share. A sharp decrease in inventories held back GDP growth by 1.5 percentage points.

Swedish GDP growth during the fourth quarter was unchanged, seasonally adjusted and compared to the third quarter. This is a stagnation compared to the last three quarters when the rates of increase were 0.4, 0.8 and 0.3 percent respectively, seasonally adjusted. Despite this, the Swedish economy did well from an international perspective. During the last quarter of 2012, GDP in the OECD countries dropped by 0.2 percent, seasonally adjusted and compared to the quarter before, and growth in the euro area fell by 0.6 percent, where GDP in the significant economies such as Germany and France shrunk.

Gross domestic product (GDP) and hours worked in the whole economy
Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted GDP and hours worked

Source: National accounts
Data up to and including fourth quarter 2012

The international economic downturn increased in strength towards the end of 2012. During the fourth quarter Europe was running against the wind and several countries saw decreasing growth rates. At the same time GDP growth in the US slowed down sharply, above all due to temporary factors, which indicate that there is still power in an American recovery. Trends in Asia were somewhat better; despite a weakening in economic growth in China, the country's growth remains in a class of its own among the world's largest economies.

In Sweden exports of goods dropped significantly, but were partly compensated by increased exports of services. Com-

pared to the considerably weak fourth quarter of 2011, total exports were unchanged while imports dropped, resulting in a positive contribution of net exports to GDP growth by 0.5 percentage points. Following the weak export trends recently, forward looking indicators point to future improvements.

In the business sector, production dropped weakly compared to the previous quarter, above all in industry. Service production continued to increase, and even the construction industry developed well. However, productivity was weak for all of industry and dropped considerably within the goods producing industries. On the whole, business development was weak during the fourth quarter, but there are several indicators for a brighter future even here. Nevertheless, an upturn has not yet been realised in the published data.

After two quarters of weak consumption growth, consumption by households accelerated in the fourth quarter and increased by 0.9 percent, seasonally adjusted and from the previous quarter. Household consumption was the strongest driving force behind the economic growth with a contribution of 0.9 percentage points at an annual rate. During the fourth quarter, conditions on the whole were good for households, where among other things higher incomes and lower interest rates for housing loans supported the consumption trends. At the same time, a high savings rate indicates that households at the same time gave priority to the surplus in the household budget.

Gross fixed capital formation made a strong finish in 2012 after slowing in the third quarter. The upswing in investment activities was led by other buildings/factory premises and machinery, while housing investments once again took a downturn. The weak statistics for building permits in the future are a source of concern for housing investments. Total gross investments were affected negatively by a sharp decrease in inventories that held back GDP growth by 1.5 percentage points.

Notices of employment termination increased at the beginning of the fourth quarter, further adding to the uncertainty. The relative unemployment continued to rise, even if at a slower rate than the previous quarter and amounted to 8.1 percent, seasonally adjusted and from the third quarter. The number of employed persons rose weakly during the fourth quarter, even though the rate of increase slowed down somewhat compared to the previous quarter.

The Swedish economy – a statistical perspective also offers two theme articles. The first article is a study on regional matching on the labour market that is based on an analysis of the so-called Beveridge curve, which shows the connection between vacant jobs and job seekers in relation to the labour force. The second article studies the Swedish multifactor productivity – a measure in technological development in industry.

Ansvarig utgivare:

Monica Nelson Edberg

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Magnus Saltveit, redaktör	08-506 949 84
Thomas Bjurenvall	08-506 945 74
Antonio Espinoza	08-506 949 82
Johannes Holmberg	08-506 945 11

Medskribenter:

Hans-Olof Hagén, nationalräkenskaper
Andreas Lennmalm, nationalräkenskaper

Grafisk form:

Monica Andersson	08-506 943 62
------------------	---------------

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: förnamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653–3828

URN:NBN:SE:SCB-2012-A28T11301_pdf (pdf)